

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

MINISTERIËLE COMMISSIE COVID-19

Kenmerk : 3743911

AGENDA

Vergadering te houden op dinsdag 7 juli 2020
in de Rolzaal van het ministerie van Algemene Zaken,
aan te vangen 's morgens om 12.45 uur

1.	Mededelingen	
2.	Algemeen beeld	=
3.	Stand van zaken internationaal en toerisme	X
4.	Steunverzoek kleine reisgarantiefondsen (Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat d.d. 2 juli 2020, nr.20184773, met bijlage) (A:2/7)	x
5.	Kabinetsreactie briefadviezen Denktank Coronacrisis en Samenwerkingsverband van Planbureaus en het RIVM (Brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat)	X
6.	Kabinetsreactie rapport Halsema (Brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport)	X
7.	Plan van aanpak Investeringsagenda bouw en leefomgeving (Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)	X
8.	Dagelijkse monitoring en controle virusverspreiding (Brief van de minister van Justitie en Veiligheid)	X
9.	Ruimte voor verdriet ← nog niet ontvangen	o
10.	W.v.t.t.k.	

- + stukken zijn bijgevoegd
- x stukken zijn rondgezonden
- o stukken worden rondgezonden
- stukken zijn in de samenwerkingsruimte geplaatst
- = geen stukken
- A aanbiedingsdatum

Internationale ontwikkelingen MCC-19

- Internationale ontwikkelingen:
  - 1) Alles buiten Schengen (incl. Servië en Montenegro) blijft vooralsnog “oranje”
  - 2) Bijstelling reisadvies voor 2 regio's in Portugal van “geel” naar “oranje”
  - 3) Corendon heeft aangegeven in ieder geval tot 22 juli geen vakantie-reizen naar Turkije uit te voeren en daarna alleen als het reisadvies is bijgesteld.
- Bij reisadvies “oranje” worden niet-noodzakelijk reizen afgeraden. Reizigers die naar Nederland terugkeren worden dringend geadviseerd om 14 dagen in thuisquarantaine te gaan.
- RIVM geeft wekelijks op maandag een update over de gezondheidssituatie (geel, oranje, rood) voor landen binnen EU/Schengen/VK en het voorstel is om dit tweewekelijks te doen voor de derde landen op de EU-lijst.
- Thuisquarantaine blijft een dringend advies. Er is op dit moment geen juridische basis om dit te verplichten. **Daarom is de inzet op communicatie en afspraken met werkgevers en scholen.** Hierbij wordt er ook gewezen op het belang die deze partijen zelf hebben bij thuisquarantaine als werknemers en scholieren weer terugkeren uit een hoogrisicogebied.

Voortgang maatregelen (1)

---

1) Intensiveren communicatie:

- Begin deze week interdepartementaal gezamenlijke formulering boodschap, zodat werkgevers, scholen en kinderopvangcentra beschikken over eenduidige boodschap. Verspreiding o.a. via rijksoverheid.nl en per departement op maat richting eigen achterban in de vorm van visuals (SZW / werkgevers, kinderopvang; OCW / scholen).
- In de boodschap wordt ook rekening gehouden met het scenario dat een land gedurende de reis van “geel” op “oranje” kan springen. Daarnaast ook wijzen op andere risico's, zoals lockdowns en verzekeringen.
- Vertaling: boodschap kan in afstemming met de departementen in verschillende talen beschikbaar worden gesteld.

2) Afweegkader vliegverboden/inreisverbod:

- De kaders zijn beschikbaar en gebaseerd op een beoordeling van de gezondheidssituatie in landen. RIVM heeft hierbij een dringend adviserende rol.
  - Een inreisverbod of een vliegverbod zijn een laatste middel om inkomende reizigers (niet-Nederlanders) uit hoogrisicolanden of -gebieden te weren zowel te land, spoor en lucht.
  - De Minister van IenW geeft uitvoering aan vliegverbod na blauwe brief van Minister van VWS
-

Voortgang maatregelen (2)

- 3) Het overleg van SZW, BZ en VWS met de Turkse gemeenschap vindt begin deze week plaats. Er is al overleg met de Marokkaanse gemeenschap.
- 4) OCW heeft de oproep in gang gezet aan scholen (primair en voortgezet onderwijs) om ouders te wijzen op terugkeer uit oranje gebied en het dringend advies om bij terugkeer 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. In principe zal er een herhaling van deze oproep zijn rond half augustus.
- 5) Er loopt contact tussen EZK en VNO-NCW over de oproep richting bedrijven om werknemers die terugkeren uit een oranje gebied te vragen om 14 dagen in thuisquarantaine te gaan. Daarbij is ook het eigenbelang van bedrijven benadrukt. Met BZK wordt er gesproken hoe eenzelfde oproep richting de werknemers binnen de overheid gedaan kan worden.

Landen EU lijst: inreismogelijkheden NL toeristen en eigen onderdanen

Landen EU lijst	Inreismogelijkheden NLse toeristen	terugreismogelijkheden eigen onderdanen
Algerije	Nee	Ja, wel twee weken in verplichte overheidsquarantaine.
Australië	Nee	Ja, maar er geldt voor <u>alle</u> Australiërs een travel ban (reisverbod).
Canada	Nee	Negatief reisadvies voor Europa
China	Nee	Uitreismogelijkheden sterk beperkt
Georgië	Ja, maar bij binnenkomst geldt quarantaine	Ja, maar bij binnenkomst geldt quarantaine
Japan	Nee	Ja, wel verplicht getest en 2 weken in (thuis)quarantaine. Negatief reisadvies voor Europa.
Montenegro	Ja, maar te hoog bestemmingsaantal (advies RIVM)	ja
Marokko	Nee	Nee, wel uitzondering aan in het buitenland gestrande landgenoten die voldoen aan twee criteria: t.w. permanent verblijf in Marokko en humanitaire noodzaak op grond van medische, sociale of professionele gronden.
Nieuw-Zeeland	Nee	Ja, wel twee weken verplicht in <i>managed isolation</i> . Negatief reisadvies voor Europa.
Rwanda	Nee	Ja
Servië	Ja, maar te hoog bestemmingsaantal (advies RIVM)	Ja
Zuid-Korea	Nee	Ja, wel verplicht getest en 2 weken in (thuis)quarantaine. Negatief reisadvies voor Europa.
Thailand	Nee	Ja, maar verplicht twee weken in overheidsquarantaine. Aantal reizigers dat land in mag beperkt vanwege de quarantainecapaciteit.
Tunesië	Ja, maar laatste check vindt plaats en gaat mogelijk naar geel	Ja
Uruguay	Nee	

Uitvraag implementatie opheffing EU inreisverbod

Input om 12.15 op 06-07-2020

Land	Implementatie opheffing EU inreisverbod voor de selecte groep landen
België	België zal de Europese afspraak uitvoeren, maar kiest voor een voorzichtige aanpak met de snel veranderende epidemiologische situatie in het achterhoofd. BE heeft besloten om de 14 landen op de EU-lijst van landen, waarvoor het inreisverbod kan worden opgeheven, nog niet op te heffen. Het inreisverbod geldt in ieder geval nog tot 7 juli.
Bulgarije	Het is nog niet uitgekristalliseerd hoe Bulgarije de nieuwe kaders implementeert.
Cyprus	Cyprus zal het inreisverbod implementeren. Dit betekent o.a. dat Israëliische toeristen niet naar Cyprus kunnen komen. Dit kon eerder nog wel (waarbij wel een negatieve PCR-test verplicht was).
Denemarken	Vanaf 2 juli opent DK zijn grenzen voor toeristen uit Australië, Canada, Japan, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea en Thailand. Andersom blijft DK alle onnodige reizen naar deze landen ontmoedigen omdat zij toegangsbeperkingen of quarantainevereisten hebben. Verder worden de landen Andorra, Monaco en San Marino, naast de bestaande lijst van EU landen (zie hieronder), als 'open' aangemerkt. Rest van de derdelanders kan DK inreizen wanneer zij een 'geldige reden' tot binnenkomst hebben, vooraf op een lijst gepubliceerd. Deze reizigers dienen bij binnenkomst een negatieve COVID-19 test te overleggen van max. 72 uur oud.
Duitsland	Vanaf 2 Juli mogen er reizigers vanuit een selecte groep van 11 niet-EU staten naar Duitsland reizen. Brazilië, de VS, Turkije en Rusland horen hier niet bij. Het wereldwijde negatieve reisadvies blijft voor andere landen buiten deze groep, EU-staten, Schengengebied en Groot-Brittannië van kracht tot 31 augustus. Voor China, Japan en Zuid-Korea geldt dat de beperkingen alleen opgeheven worden als de beperkingen voor EU-burgers ook opgeheven worden. Ook zijn inreis mogelijkheden voor mensen van buiten de EU met een belangrijke reden verruimt voor o.a. seizoenswerkers, matrozen, buitenlandse studenten of mensen met een verblijfsvergunning. Duitsland richt zich bij het tweewekelijks bijwerken van de lijst met goedgekeurde landen met name op het aantal nieuwe infecties in de afgelopen 14 dagen, zodat indien nodig grenzen weer op slot kunnen of bepaalde landen van de lijst verdwijnen. Van niet-EU staten met lage infectieaantallen is het inreizen zonder beperkingen mogelijk.
Estland	-
Finland	Op 10 juli wordt de situatie m.b.t. grenzen opnieuw bekeken.
Frankrijk	Frankrijk past de landenlijst uit het EU raadsbesluit toe, met uitzondering van Algerije en China (vanwege de reciprociteit).
Griekenland	Griekenland volgt de Europese richtlijnen maar maakt een uitzondering voor mensen met de Griekse nationaliteit en houders van een verblijfsvergunning voor Griekenland. Zij mogen het land in onafhankelijk van waar ze vandaan komen.

	Per 6/7 sluit Griekenland weer de grenzen voor burgers van Servië wegens verhoogd aantal besmettingen.
Hongarije	HON gaat tegen EU-besluit in en biedt geen toegang aan burgers van 14 non-EU landen vanwege risico voor volksgezondheid. Enige uitzondering is buurland Servië.
Ierland	-
IJsland	Het inreisverbod wordt per 15 juli opgeheven voor: Algeria, Australia, Canada, Georgia, Japan, Montenegro, Morocco, New Zealand, Rwanda, Serbia, South Korea, Thailand, Tunisia, Uruguay, China (subject to confirmation of reciprocity) Mensen die aankomen uit een van deze landen moeten na aankomst ook kiezen uit 14 dagen quarantaine of een Covid-19 test. Tijdens de Covid-19 pandemie is IJsland open gebleven voor mensen uit de EU maar mensen moesten na binnenkomst wel 14 dagen in quarantaine. Vanaf 1 juli kunnen mensen kiezen tussen een Covid-19 test na aankomst op IJsland of 14 dagen in quarantaine. De test kost 9000ISK (ca 60 Euro) bij vooraf betalen of 11000ISK (CA 70 Euro) bij betalen bij aankomst. Kinderen die zijn geboren in 2005 of later hoeven geen test te doen. Mensen moeten voordat ze vertrekken naar IJsland een formulier invullen met gegevens over zichzelf en over hun aankomende verblijf in IJsland. Mensen moeten mondkapjes dragen in het vliegtuig en op de luchthaven en de hygiëne en afstand-regels naleven. Als mensen een test laten doen bij aankomst dan mogen ze doorreizen naar hun opgegeven verblijf en daar het resultaat van de test afwachten. Resultaat volgt binnen 24 uur. Als iemand in het vliegtuig Covid-19 blijkt te hebben moeten alle mensen die daar in de buurt zaten in 14 dagen quarantaine.
Italië	Italië hanteert de Europese lijst, maar heeft besloten de twee weken quarantaineverplichting (incl. melding bij lokale GGD) te handhaven voor alle mensen die uit niet-Schengenlanden komen. Reizigers van buiten de EU moeten een geldige reden hebben om naar Italië te reizen, waaronder werk, gezondheid of andere urgente redenen. Ook wordt overwogen om buiten de grenzen controles uit te voeren, bijv. rechtstreeks in hotels.
Kroatië	-
Letland	Geen uitzonderingen bekend. Minister van BZ Rinkēvičs kondigde de integrale lijst direct op Twitter aan.
Litouwen	-
Luxemburg	Voorlopig geen vluchten uit non-EU-landen die op Luxemburg-Airport vliegen. Implementatie derhalve niet relevant.
Malta	Malta staat voorlopig de toegang van onderdanen van derde landen niet toe. De regering heeft aangekondigd dat alle reisbeperkingen op 15 juli zullen worden opgeheven, maar nog geen details hierover zal dit gebeuren.
Noorwegen	Op 10 juli wordt er door Noorwegen een lijst van veilige landen gepresenteerd. Iedereen die Noorwegen binnen reist vanuit een land van de veilige-landenlijst mag (vanaf 15 juli) Noorwegen binnen en hoeft daarbij niet in quarantaine.

	Pas op 15 juli gaan de grenzen voor (de meeste) EU landen open. Tot die tijd is er een strenge Controle bij de grenzen/ luchthavens. Men moet kunnen bewijzen dat men Noorwegen binnen mag. Zo niet dan mag men het land niet in. Ook mensen die al in Noorwegen zijn worden gecontroleerd en als ze niet bij de groep mensen hoort die het land in mogen dan worden ze het land uitgestuurd. Wordt men betrapt op het niet naleven van de 10 dagen quarantaine dan riskeert men een hoge boete/ gevangenisstraf. Onbekend wannere de grenzen opengaan voor reizigers buiten europa.
Oostenrijk	Er zijn voor zover bekend nog geen voornemens om het EU-inreisverbod op de zeer korte termijn op te heffen. Meer informatie volgt.
Polen	M.i.v. 1 juli 2020 is vliegverkeer toegestaan van en naar EU- (Zweden en Portugal uitgezonderd), EER-, EVA- landen en VK, Montenegro, Georgië, Japan, Canada, Albanië, Zuid-Korea en Oekraïne. De betreffende verordening geldt tot 14 juli, waarna vermoedelijk een nieuwe verordening wordt gepubliceerd. Met andere woorden: burgers van de genoemde landen buiten de EU kunnen slechts per vliegtuig Polen binnenkomen.
Portugal	Sinds 1 juli is, naast EU lidstaten, VK, Schengen landen, inkomend vliegverkeer vanuit buiten de EU slechts toegestaan voor 6 landen; Algerije, Canada, Zuid-Korea, Marokko, Tunesië en China, met als voorwaarde dat op basis van wederkerigheid ook de toegang van Europeanen in die landen mogelijk is. Vanuit Brazilië en VS worden enkele essentiële reizen toegestaan. In het geval van vluchten vanuit Portugese sprekende landen en de VS, moeten passagiers bij vertrek een bewijs van een negatieve COVID-19 test voorleggen, uitgevoerd in de afgelopen 72 uur. Deze maatregelen v.w.b. het inreisverbod zullen gelden voor een periode van 14 dagen en worden daarna herzien
Roemenië	Landen die voldoen aan de criteria in de recente aanbeveling van de Raad (2020/0134) kunnen ROE vrij inreizen. Het Roemeense RIVM houdt een geactualiseerde lijst bij.
Slovenië	Slovenië hanteert eigen criteria en eigen lijsten: Landen op de groene lijst (criterium: in de afgelopen 14 dagen 10 of minder besmettingen per 100.000 inwoners): ingezetenen hebben toegang tot Slovenië zonder restricties Landen op de gele lijst (alle landen die niet op groene of rode lijst staan vermeld): ingezetenen moeten 14 dagen in quarantaine. Landen op de rode lijst (criterium: in de afgelopen 14 dagen 40 of meer besmettingen per 100.000 inwoners) : iedereen, ongeacht vaste verblijfplaats, die reist vanuit een land op deze lijst verplicht 14 dagen in quarantaine
Slowakije	Per 6 juli hanteert Slowakije een lijst van 32 zgn. "low risk countries", waarvoor alle in- en uitreisbeperkingen zijn opgeheven. Alle EU-landen staan op deze lijst, m.u.v. Zweden, Bulgarije, Portugal en Roemenie. Van de EU-lijst van vijftien "veilige derde landen" neemt Slowakije er slechts een paar over: Australië, Nieuw Zeeland, China, Japan en Zuid Korea. Daarentegen laat Slowakije ook reizigers toe uit derde landen die <u>niet</u> op de EU-lijst staan: Noorwegen, Zwitserland, Liechtenstein, Monaco en de Faroer eilanden.

	Aanvankelijk stonden Bulgarije en Montenegro ook op Slowaakse lijst van laag-risicolanden, maar deze zijn er na een (sterke) toename van de coronabesmettingen weer vanaf gehaald.
Spanje	Spanje handhaaft inreisverbod uit Marokko, Algerije en China. Gebrek aan reciprociteit is het motief.
Tsjechië	Tsjechië hanteert een lijst met het hieronder genoemde stoplichtensysteem, op basis van risico. Verder is reciprociteit een criterium. Wat betreft niet-EU landen die op de lijst met veilige landen staan (groen) passen Australië, Japan, Canada, New Zeeland, Zuid Korea en Thailand geen reciprociteit toe en gelden restricties. Groene niet-EU landen die wel reciprociteit toepassen zijn Andorra, IJsland, Liechtenstein, Monaco, Montenegro, Noorwegen, San Marino, Servië, Zwitserland en Vaticaanstad. Daarvoor gelden geen restricties. Conclusie: de lijst van PVEU klopt.
Zweden	Door controle aan de buitengrenzen.
Zwitserland	ZWI wijkt af. Grenzen blijven vooralsnog tot 20 juli gesloten voor alle niet-Schengen/EU/EFTA/VK verkeer. Daarna vermoedelijk openstelling cfm EU besluit maar muv Servië. Definitief besluit volgt echter nog. Zie verder onder reisrestricties. LIE volgt Zwitserland automatisch (douaneunie)

7 JULI 2020
02 juli 2020

3

Hoe gaan de afschalingen in de landen om Nederland heen?

In dit document, afkomstig van het ministerie van Buitenlandse Zaken, wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken in een aantal Europese landen met betrekking tot het afschalen van de tijdelijke maatregelen genomen in verband met COVID-19. Het document is samengesteld op basis van informatie die verkregen werd van Nederlandse ambassades in de betreffende landen. Er wordt in het document ingegaan op de gevolgen, de knelpunten en de terugdraaiingen bij afschaling.

Algemeen beeld

In de meeste landen zijn de **ervaringen met het versoepelen van maatregelen positief** en blijft men een met NL vergelijkbare aanpak hanteren. Verschillende landen, waaronder DEN, ITA, ZWI en OOS laten reeds grotere evenementen in openlucht toe (onder voorwaarden van onderlinge afstand). De versoepelingen in o.a. BEL, DEN, FRA, ITA, OOS, LUX, DUI en SPA leiden niet tot veel meer besmettingen. Ook in ZWE neemt het aantal nieuwe besmettingen langzaam af.

Over het algemeen zien men nog geen aanleiding voor het opnieuw aanscherpen van de maatregelen, maar in **Duitse deelstaat Nordrhein Westfalen** werden de maatregelen eind juni aangescherpt. Duitsland heeft een systeem ingevoerd waar men regionaal verplicht is de maatregelen aan te scherpen bij meer dan 50 infecties per 100 000 inwoners. Ook in het **VK** is na een significante toename van de besmettingen besloten tot herinvoering van een aantal lockdownmaatregelen in de stad **Leicester**.

Over het algemeen **verloopt de naleving van maatregelen** goed, al daalt de bereidheid van de bevolking om de regels te volgen wel wat. Ook draagt het mooie weer bij aan grotere drukte in parken en natuurgebieden en worden deze gebieden soms, op last van de politie, gesloten. Ook ontstond er net als in Nederland in enkele landen debat n.a.v. demonstraties.

02 juli 2020

Land	Afscalings	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraalingen
België	Fase 1A + 1B: (04/05): herstart bedrijven, herstart reguliere zorg, normale dienstregeling OV met verplichting mondkapjes, sporten in buitenlucht met +2 personen. Ook alle winkels open onder dezelfde voorwaarden als de essentiële winkels. In fases 2 (18/05) en 3 (08/05) gaan vervolgens ook geleidelijk de scholen weer open en kunnen ook contactberoepen weer aan de slag, en heropenen dierentuinen en musea. Ook heropenen de grenzen met NL voor familiebezoek. Fase 3 (08/06): horeca, sport, culturele activiteiten, binnenlands toerisme hervat, alsmede sociaal contact tot 10pp. per week. Sinds 15 juni laat België alle reizen vanuit de EU, VK en andere vier Schengenland weer toe. Fase 4 (01/07): evenementen, sport, culturele activiteiten en vrije tijd: uitbreiding aantal aanwezigen onder voorwaarden. Sociaal contact tot 15 pp. per week. Uitbreiding openingstijden winkels en omvang markten. De volgende afbouwfase vindt plaats per 01/08, als de epidemiologische situatie het toelaat. Ook BE heeft een dashboard: https://epistat.wiv-isp.be/covid/covid-19.html	Vooralsnog geen negatieve effecten van versoepelingen waarneembaar, en het aantal ziekenhuisopnames blijft ondanks fluctuaties dalen. Rt al 3 weken stabiel op geschatte 0,87.	Geen grote operationele knelpunten	Geen terugdraaiingen voorzien, maar reëel scenario. De Nationale Veiligheidsraad communiceert hierop voorbereid te zijn.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Denemarken	Fase 1 (13 t/m 27/05): Denemarken herstartte de reguliere zorg en het OV weer op. Ook heropenden dagopvang en basisscholen. Op 20 april herstartten contactberoepen en op 27/4 ook de rechtbanken. Sindsdien is er een gefaseerde aanpak. Fase 2 (11/05): Grote winkelcentra, professionele sportwedstrijden, buiten sporten. Sinds 18/05 ook o.a. cafés, restaurants, scholen 12 – 16 jaar heropend. Alles onder voorwaarden van afstand houden en max 10 mensen tegelijk bijeen. Uitbreiding fase 2 (27/05): heropening culturele instellingen en activiteiten, theaters, dierentuinen, pretparken en zomeractiviteiten kinderen, onderzoeksactiviteiten, universiteiten en hogescholen, volwassenonderwijs, taalscholen en publieke sector waarvoor fysieke aanwezigheid vereist is. Fase 3 (08/06): max. samscholing tot 50pers., herstart van binnensporten en indoor vrijetijdsvoorzieningen zoals zwembaden en sportscholen. Fase 4 (01/08): Heropening discotheken, nachtleven, zwembaden, sportscholen. Vanaf 15 juni zijn toeristen uit Duitsland, Noorwegen en IJsland weer welkom. Grenzen zijn per 27/6 worden geopend voor EU- en Schengenlanden en het VK, althans voor zover daar <20 besmette personen per 10.000 inwoners p/week zijn. IER, MAL, POR, ROE ZWE en het VK voorlopig nog niet 'goedgekeurd'. Toeristen moeten voor minstens 6 nachten blijven (geldt niet voor mensen op zakenreis of familiebezoek).	Geen toename van aantal besmettingen waar te nemen. Het SSI (Deens GGD) overlegt met buurlanden over gemeenschappelijke indicatoren om regionale verschillen te monitoren, en een 'warning tool' op te zetten.	Geen grote operationele knelpunten.	Nog geen wijzigingen of terugdraaien afschalingsplannen.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Duitsland	Het grootste deel van het publieke leven in DUI is weer open, waarbij het land kiest voor een model dat sterk gedreven wordt door regionale omstandigheden. Deelstaten gaan zelf over o.a. openstelling zalen voor culturele manifestaties, universiteiten, kinderopvang, muziekscholen, clubs en discotheken, fitnessstudio's etc. Enkele landelijke maatregelen zijn het weer toelaten van buitensport en herstarten van de Bundesliga, alsmede een verbod op grote evenementen t/m 31/08. De scholen gaan stapsgewijs weer open en verpleeghuizen laten een vaste bezoeker toe. Mondkapjes daarbij verplicht in OV, horeca, winkels bezoek contactberoepen en ook als je bijvoorbeeld een restaurant binnenloopt. Reizen binnen Europa zijn weer toegestaan per 15 juni.	De R waarde is na een kleine piek in juni (waar hij boven de 1 kwam) gezakt naar 0,86	Geen grote operationele knelpunten, wel met enige regelmaat uitbraken bij vleesverwerkingsbedrijven.	Bij meer dan 50 nieuwe infecties per 100.000 inwoners moet iedere stad of regio (KREIS) in de afgelopen 7 dagen moet teruggevallen worden op een bestrijdingsconcept. In Nordrhein Westfalen werden de maatregelen in een gebied met 37 000 inw. weer aangescherpt na een uitbraak bij een vleesverwerkingsbedrijf. In het Thuringse Sonneberg en Göttingen gebeurde dit eerder op kleinere schaal ook al.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraalingen
Frankrijk	FRA is per 11/05 begonnen met versoepelingen van de strenge lockdown, afhankelijk van het aantal besmettingen in een regio. Ondertussen staat heel FRA op "groen", wat betekent dat nu ook in Parijs het leven normaliseert. Geen schriftelijke verklaring meer nodig om het huis te verlaten. Verplaatsingen tot 100 KM toegestaan. Thuiswerken blijft waar mogelijk het uitgangspunt. Contactberoepen onder voorwaarden weer toegestaan. Progressief heropenen crèches en (basis)scholen, en sinds 22/06 moeten leerlingen weer verplicht aanwezig zijn. Tertiair onderwijs blijft voorlopig dicht. Vanaf 22 juni hanteert men op de werkvloer 1 meter + mondkapje, i.p.v. de eerder 2 m. Horeca heropent nu in het hele land. Festivals en grotere bijeenkomsten zijn tot september verboden. In het openbaar vervoer is het dragen van mondkapjes verplicht. Ook FRA heropende de grenzen per 15/06, de quarantaineverplichting geldt alleen voor reizigers van buiten Schengen/EU. Daarnaast past FRA reciprociteit toe: quarantaine ook verplicht voor landen die dit aan FRA burgers opleggen.	Geen toename van aantal besmettingen te zien.	Drukte op openbare plekken zoals parken en rivieroeveren. FRA controleert streng en groepen worden ontbonden of beboet.	Hier is nog geen sprake van.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Italië	Het hard geraakte ITA komt uit een zeer strenge lockdown en er is nog vrij veel onduidelijkheid over de precieze afbouw. Per 04/05 begon de 2^e fase met een geleidelijke heropening van een aantal economische sectoren (bouw, verschillende industrieën), onder strikte voorwaarden. Op 18/05 heropenden ook winkels, musea en culturele activiteiten, alsmede ook horeca en contactberoepen. Op 25/05 volgden zwembaden en sportscholen. De scholen zullen pas weer in september opengaan. Sinds 15/6 zijn ook evenementen weer toegestaan, en mogen theaters ed weer bezoekers toestaan onder strikte voorwaarden. Reizen met het OV mag weer, maar met mondkapje. Reizen naar tweede huis en buiten de eigen regio is vanaf 3 juni weer toegestaan. Vanaf die datum zijn ook EU-burgers weer welkom zonder meldingsplicht bij lokale GGD/regio en verplichte 2 weken quarantaine.	Aantal nieuwe besmettingen blijven dagelijks afnemen. Afgelopen weken in het land een paar lokale uitbraken die snel onder controle waren.	Nog geen sprake van.	Hier is nog geen sprake van.
Luxemburg	Luxemburg heeft ook een gefaseerde heropening, en last voor monitoring steeds 3 weken tussen verschillende versoepelingen in. De algemene veiligheidsregels blijven gelden. In de huidige derde fase is alles weer heropend (onder voorwaarden). In de horeca mag men tot 20 mensen uit verschillende huishoudens bij elkaar komen. Per 31 juli: eerste evenementen LUX is op 25 mei gestart met breed testen, 20.000 tests per dag om half juli heel de bevolking getest te hebben.	Eerste ervaringen zijn heel goed: de bevolking houdt zich aan de voorschriften. Voldoende mondkapjes aanwezig. Alle inwoners kregen 50 mondkapjes p.p. R-waarde staat op 0.94.	Geen grote operationele knelpunten.	Geen sprake van wijzigingen of terugdraaiingen van de afschalingsplannen.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Oostenrijk	Oostenrijk was een van de eerste landen die weer 'van slot' ging. Per 1 mei zijn alle winkels, winkelcentra weer open en zijn contactberoepen weer gestart. Ook zijn bijeenkomsten tot 10 personen weer toegestaan, en max 30 bij begrafenissen. Scholen gaan ook weer gefaseerd open, zodanig dat leerlingen verspreid over twee weken een week onderwijs volgen. Op 15 mei heropende ook de horeca weer. Per 18 mei volgden alle scholen, crèches en naschoolse opvang. Scholieren gaan in groepen afwisselend naar school, waardoor leerlingen verspreid over 2 weken in totaal 1 week onderwijs krijgen. Vanaf 29 mei gingen ook hotels, zwembaden, toeristische attracties en dierentuinen weer open. De grensovergang is sinds 15 mei versoepeld voor Zwitserland, Tsjechië en Duitsland. Vanaf 16 juni heropenen de grenzen voor 31 andere landen, waaronder NL. Op 15 juni versoepelde men ook de mondkapjesplicht, die alleen nog in OV en bij bezoeken aan ziekenhuizen en apotheken zal gelden. Vanaf 1 juli zijn evenementen tot 250 bezoekers toegestaan. Ook mogen teamsporten, zoals voetbal weer volledig in normale vorm plaatsvinden. Vanaf 1 augustus tot 1000 bezoekers. Vanaf 1 september zijn evenementen tot 10.000 personen in de buitenlucht toegestaan. Voor indoor evenement geldt een maximum van 5.000 Oostenrijk hanteert 1 meter afstand.	Opvalt dat sinds 15 mei het gewone leven binnen de marges van het nieuwe normaal weer volledig op gang lijkt. De Rt-waarde liep recent op van 0.57 naar 1.1. Het aantal besmettingen liep in een week tijd op met ca 150.	Geen grote operationele knelpunten.	Geen sprake van wijzigingen of terugdraaiingen van de afschalingsplannen.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Spanje	SPA heeft een gefaseerde exitstrategie, die de 50 provincies in afzonderlijk tempo kunnen doorlopen, onder voorwaarde dat er minimaal 2 weken tussen elk van de 4 fasen zit. Zolang dit proces loopt mag men de eigen provincie niet verlaten. Inmiddels is iedere provincie minimaal in fase 1 (o.a. heropenen kleine winkels, sportcentra en culturele centra onder voorwaarden); meerderheid in fase 2 (o.a. heropenen bioscopen en theaters met beperkte capaciteit; enkele eilanden al in fase 3 (laatste fase voor het nieuwe normaal). Scholen en hoger onderwijs blijven tot in ieder geval september gesloten. Over de laatste fase, 'het nieuwe normaal' zijn nog weinig details bekend. Thuisquarantaine wordt per 1 juli opgeheven. SPA heropende op 21 juni (einddatum noodtoestand) de grenzen voor buitenlands toerisme. Grens met Portugal per 1 juli, op verzoek van Portugal.	De eerste berichten zijn grotendeels positief: geen toename van aantal gemelde besmettingen, en het aantal nieuw overleden patiënten stond enige dagen op rij op 0. Aantal besmettingen blijft schommelen tussen 40 en 100.	Drukke vindt plaats tijdens tijdvak voor sportbeoefening, met name in grote steden. (hoofdwegen worden afgezet voor autoverkeer om ruimte te bieden aan grote hoeveelheden wandelaars, fietsers, hardlopers etc); daarnaast heerst onduidelijkheid over wat wel en niet is toegestaan en er is geen sprake van eenduidige handhaving.	Geen sprake van wijzigingen of terugdraaiingen van de afschalingsplannen.
Verenigd Koninkrijk	Het hard getroffen VK kondigde op 10/05 een stappenplan aan voor afschalingen, waarbij elke volgende stap pas genomen als de voorgaande goed verloopt. Per 13/5 worden degenen die niet vanuit huis kunnen werken en met eigen vervoer naar het werk kunnen komen aangemoedigd dat te doen. Ook individueel buitensporten is weer toegestaan. Basisscholen gingen per 01/06 geleidelijk weer open. De winkels zijn sinds 15/06 weer open. Vanaf 04/07 heropent de horeca. Waar 2m niet praktisch uitvoerbaar is, laat men 1m toe met aanvullende maatregelen. Sinds 8 juni worden mensen die inreizen verplicht 14 dagen thuis quarantaine in acht te nemen (verwacht dat dit binnenkort versoepeld gaat worden).	Het is nog te vroeg om deze waar te nemen.	Versoepeling leidde bij mooi weer tot zeer grote drukte in o.a. badplaatsen en parken. Handhaving stuitte op weerstand en liep uit op ongeregelheden.	Na een significante toename van R is voor de stad Leicester tot een herinvoering van aantal lockdown maatregelen bestoten

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Zweden	Zweden kent de facto geen lockdown, maar er zijn wel 'dwingende' adviezen en aanbevelingen. Nu andere landen heropenen, neemt de kritiek op de Zweedse aanpak toe. Lagere scholen, kinderopvang, contactberoepen en horeca bleven open en bijeenkomsten tot 50 personen bleven toegestaan. Wel raadt men aan dat mensen die 70+ zijn thuisblijven, en mogen verpleegthuizen geen bezoek ontvangen. Het binnenlandse reisverbod werd opgeheven op 13 juni. Ook het hoger onderwijs herstartte op 15 juni. Medische capaciteit in de regio's is beperkt. Niet-essentiële reizen naar het buitenland zijn tot 15 juli afgeraden. Op 22 juni meldde het Zweedse RIVM dat er een dalende trend is van zowel het aantal infecties als doden.	Zweden kan de soepele maatregelen aan. Wel is de druk op de zorgcapaciteit en het aantal overleden patiënten vergeleken bij buurlanden groot. Deze druk gaat ten koste van overige medische zorg waaronder operaties.	Er ontstaat steeds vocaler kritiek op de Zweedse regering, die er desondanks in de peilingen nog goed vanaf komt.	N.v.t.

02 juli 2020

Land	Afschalingen	Gevolgen	Knelpunten	Terugdraaiingen
Zwitserland	De Zwitserse regering heeft op 16 april een exitstrategie bekendgemaakt. Kern is: stapsgewijze versoepeling in 3 fasen. Eerste stap 27/4: hervatten reguliere zorg, contactberoepen herstart, tuincentra en bloemisten heropend, met inachtneming van maatregelen gericht op bescherming van de gezondheid. Tweede stap 11/5: opening van lagere scholen, winkels, horeca, musea, bibliotheken, sportgelegenheden, met inachtneming van de hygiëne- en afstandsmaatregelen; capaciteit openbaar vervoer uitgebreid. Vanaf 28 mei zijn geloofsbijeenkomsten en religieuze feesten weer toegestaan, mits afstands- en hygiëneconcepten worden toegepast. Derde stap 30/5: samenzijn tot 30 personen weer mogelijk (was 5), geldt ook voor sport. In restaurants mogen ook weer meer personen aan een tafel zitten (was 4), onder voorwaarde vooraf aan te melden. Vierde stap 06/06: opening middelbaar- en hoger onderwijs incl. hoorcolleges; opening theaters, bars, bioscopen, dierentuinen, campings, zwembaden, discotheken, toeristische attracties en bergbanen met inachtneming van de hygiëne- en afstandsmaatregelen. Ook evenementen tot 300 personen weer toegestaan. Vijfde stap 22/6: bijeenkomsten tot 1000 pers toegestaan. Minimumafstand verkleind van 2m naar 1,5m. Mondkapjesverplichting opgeheven, maar dringend advies tot dragen voor kwetsbare groepen.	Vooralsnog schetsen de autoriteiten een positief beeld van afnemende besmettingen.	Het is drukker op straat maar als het te druk wordt, grijpen de autoriteiten (politie) in d.m.v. sluiten van parken bijv. Binnen (in winkels en horeca) gaat alles goed. Veel jongeren verzamelen zich echter buiten, rondom horeca-gelegenheden, en ook dan grijpt de politie in.	Geen sprake van wijzigingen of terugdraaiingen van de afschalingsplannen.

- 7 JULI 2020 4

Handtekening bewindspersoon

Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Van 1 *	Aanbieding
Van 2	Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
Mede namens 1	N.v.t.
Mede namens 2	Selecteer
Mede namens 3	N.v.t.
Type voorstel *	N.v.t.
	Notitie

Titel en inhoud

Titel *	Steunverzoek kleine reisgarantiefondsen
Inhoud en doelstelling van het voorstel *	De ambtelijke Vijfhoek en de politieke Vijfhoek zijn op 7 en 12 mei jl. akkoord gegaan met het uitwerken van een lening aan Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR). Na onderhandelingen met SGR is de omvang van de lening vastgesteld op €150 miljoen. Naast SGR bestaan echter nog drie kleine garantiefondsen/regelingen. Ten tijde van het uitwerken van de steun aan SGR hadden de kleinere fondsen zich nog niet gemeld. Inmiddels hebben twee van de drie garantiefondsen – VZR garant en GGTO – zich bij EZK gemeld omdat zij zich ook in een zorgelijke situatie bevinden. Eén van deze fondsen, VZR garant, ziet zich genoodzaakt om per medio juli a.s. te stoppen met het dekken van de vouchers. Dit is onwenselijk, omdat het de problemen van kleine reisaanbieders zal vergroten. Consumenten zullen in dat geval immers sneller kiezen voor geld terug in plaats van een voucher. Dit vergroot de druk op de liquiditeit van deze reisaanbieders. U wordt verzocht in te stemmen met het uitwerken van een lening voor de twee kleinere fondsen, onder dezelfde voorwaarden als voor SGR. De verwachting is dat de benodigde omvang hiervoor niet groter zal zijn dan 5.1.2b Door nu (politiek) mandaat te geven, kan tijdens het reces eventueel snel gehandeld worden indien er een acute situatie ontstaat bij een van de twee fondsen.
Vorgesteld besluit *	Het voorstel te aanvaarden.

Behandeltraject

Datum aanbieding *	2-7-2020
Kenmerk *	20184773
Hamerstuk *	☐ Ja ☒ Nee
Voorgaande behandeling *	☒ Ja ☐ Nee
Behandeld door *	Ambtelijke Commissie COVID-19 (ACC-19)
Datum voorgaande behandeling *	2-7-2020

2 van 3
Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * Ja Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * Ja Nee
- Gevolgen voor regeidruk * Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * Ja Nee N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * Ja Nee N.v.t. in ACC19
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2e	
Afdeling *	Directie mededinging en consumenten	Directie Ondernemerschap
Telefoonnummer *	5.1.2e	5.1.2e
E-mailadres *	5.1.2e	5.1.2e @minezk.nl

3 van 3

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Begroting sectie A (uitgaven) Budgetdisciplinesector * Budgettair Kader Zorg Sociale zekerheid en arbeidsmarktbeleid Rijksbegroting in enge zin N.v.t.Initiële jaar * 2020 2020 2021 2022 2023 2024 2025

Totale uitgaven

Begroting sectie A (ontvangsten) Initiële jaar * 2020 2020 2021 2022 2023 2024 2025

Totale ontvangsten

Saldo uitgaven en
ontvangsten

0 0 0 0 0 0

Toelichting

De verwachting is dat de benodigde omvang van de lening niet groter zal zijn dan **5.1.2b**. De precieze omvang van de lening zal echter - in nauw overleg met het ministerie van Financiën - nog nader worden vastgesteld.

Onderwerp: Steunverzoek kleine reisgarantiefondsen

Aanleiding

- De ambtelijke Vijfhoek en de politieke Vijfhoek zijn op 7 en 12 mei jl. akkoord gegaan met het uitwerken van een lening aan Stichting Garantiefonds Reisgelden (SGR). Na onderhandelingen met SGR is de omvang van de lening vastgesteld op €150 miljoen.
- Naast SGR bestaan echter nog drie kleine garantiefondsen/regelingen. Ten tijde van het uitwerken van de steun aan SGR hadden de kleinere fondsen zich nog niet gemeld. Inmiddels hebben twee van de drie garantiefondsen – VZR garant en GGTO - zich bij EZK gemeld omdat zij zich ook in een zorgelijke situatie bevinden. Eén van deze fondsen, VZR garant, ziet zich genoodzaakt om per medio juli 2020 te stoppen met het dekken van de vouchers.
- Er is nog een vierde garantieregeling op de markt (STO Garant), maar deze organisatie beheert de reisgelden van consumenten op een derdenrekening tot na afloop van de reis en hoeft dus niet uit eigen reserves te putten bij faillissement van aangesloten aanbieders.

Beslispunten

- Instemmen met het uitwerken van een lening voor de twee kleinere fondsen, onder dezelfde voorwaarden als voor SGR. Onze verwachting is dat de benodigde omvang hiervoor niet groter zal zijn dan 5.1.2b
- Door nu politiek mandaat te geven, kan tijdens het reces eventueel snel gehandeld worden indien er een acute situatie ontstaat bij een van de twee fondsen.

Samenvatting

- Indien geen steun wordt verleend aan de kleine garantiefondsen en zij vouchers deze zomer niet meer kunnen dekken dan brengt dat de volgende risico's met zich mee:
  1. Het niet dekken van de vouchers van deelnemers aan deze fondsen zal ertoe leiden dat consumenten niet bereid zullen zijn om een voucher te accepteren bij annulering van een pakketreis. Dit zal leiden tot liquiditeitsproblemen bij kleine reisorganisaties omdat consumenten vaker hun geld zullen teruggeisen. Deze reisorganisaties verkeren op dit moment al in zwaar weer.
  2. Daarnaast ontstaat er een verschil in behandeling tussen de verschillende reisgarantiefondsen en daarmee samenhangend tussen consumenten, afhankelijk van welke garantieregeling hun pakketreis en voucher dekt. Op grond van het gelijkheidsbeginsel en de beginselen van behoorlijk bestuur kan een verzoek van de kleine fondsen niet worden afgewezen als dat is gebaseerd op dezelfde grondslagen en redenen als het verzoek van SGR.
- Gegeven deze risico's en het feit dat de kleine garantiefondsen niet voor andere steunmaatregelen of garantieregelingen zoals de GO-regeling in aanmerking komen, en de stelselverantwoordelijkheid voor EU-lidstaten om zekerheid te bieden (zie bijlage), achten we het gerechtvaardigd dat de Rijksoverheid staatssteun verleent.

Bijlage 1 Toelichting steunverzoek kleine reisgarantiefondsen

Garantieregelingen

- Voor pakketreizen geldt een EU-richtlijn die lidstaten de verplichting oplegt om ervoor te zorgen dat de op hun grondgebied gevestigde reisorganisaties zekerheid stellen voor de terugbetaling van vooruitbetaalde bedragen indien reisorganisaties failliet gaan.
- In Nederland geven verschillende reisgarantieregelingen invulling aan de Wet op de Reisovereenkomst door reisorganisaties te voorzien van een garantie aan consumenten.
- De kleine fondsen VZR Garant en GGTO hebben, net als SGR, omstreeks 16 maart jl. besloten om de uitgifte van reisvouchers van hun deelnemers te ondersteunen en deze onder te brengen in de garantieregeling.
- Door deze beslissing van deze fondsen worden consumenten beter beschermd dan in de situatie dat consumenten slechts een vorderingsrecht hebben op de reisorganisatie, omdat ze namelijk bij een faillissement achteraan sluiten in de rij van schuldeisers.
- Echter, door het voortduren van de coronacrisis en door het dekken van de vouchers is een ander probleem ontstaan, namelijk dat de dekking van beide fondsen ontoereikend wordt. Zonder back-up door de Staat zullen de fondsen de dekking op de vouchers op korte termijn niet meer kunnen verlengen, omdat het schaderisico niet meer in verhouding staat tot de beschikbare middelen. Om die reden vragen de fondsen om steun van de overheid in de vorm van een lening.

Mogelijke overheidsaansprakelijkheid

- Lidstaten zijn verplicht ervoor te zorgen dat er voldoende zekerheid wordt geboden bij insolventie van aanbieders van pakketreizen (zie artikel 17 van de richtlijn pakketreizen). In het betreffende artikel is in lid 2 toegevoegd dat *de zekerheid afdoende moet zijn en redelijkerwijs voorzienbare kosten moet dekken*. Het is niet duidelijk of de kosten als gevolg van de coronacrisis hieronder vallen. Het is hiermee niet zonder meer evident, maar wel mogelijk, dat de staat voor deze schade aansprakelijk zou kunnen worden gesteld als het stelsel van zekerheidsstelling faalt.

Verwachte omvang steunverlening

- VZR garant en GGTO hebben net als SGR de reisvouchers ondergebracht in de garantieregeling en lopen tegen dezelfde problematiek aan. In tegenstelling tot SGR zijn bij beide fondsen alleen kleine reisorganisaties aangesloten met een omzet van maximaal 5.1.1c
- Bij GGTO zijn ongeveer 350 reisorganisaties aangesloten met samen jaarlijks ongeveer 5.1.1c aan risicodragende omzet. En bij VZR gaat het om ongeveer 115 deelnemers en jaarlijks 5.1.1c aan risicodragende omzet.
- De risicodragende omzet op enig moment in de tijd is een stuk lager dan voornoemde bedragen aangezien de garantieregeling alleen toeziet op de door consumenten vooruitbetaalde bedragen. Doorgaans wordt er ongeveer 15%-30% aanbetaald en zijn slechts een deel van de reizen voor het volledige bedrag betaald.
- GGTO is momenteel bezig met het in kaart brengen van de exacte problematiek en verwacht dit op zeer korte termijn met ons te delen. Van VZR garant hebben we al een concrete uitwerking ontvangen waarbij het fonds aangeeft dat de risicodragende omzet op enig moment in de tijd ongeveer 5.1.1c bedraagt en het op basis van een pessimistische inschatting van 20% faillissementen uitkomt op een schadebedrag van ongeveer 5.1.1c. Indien we dit extrapoleren op GGTO, aangezien de fondsen vergelijkbaar zijn, dan zou het voor GGTO op een risicodragende omzet van 5.1.1c uitkomen en een bijbehorende schade van 5.1.1c (het fonds is een factor 3 groter dan VZR).
- Op basis van deze eerste signalen verwachten wij dat een steunverlening aan beide fondsen niet meer dan €15 miljoen (10% van de lening aan SGR) zal bedragen. Dit is een ruime inschatting en bij de uitwerking van de daadwerkelijke leningen is er een reële kans dat we op een lager bedrag uitkomen.
- De steunverlening aan de fondsen zal tegen dezelfde condities geschieden als aan SGR. Dat betekent dat voor zover mogelijk eerst een deel van het eigen vermogen benut zal moeten worden alvorens er gebruik gemaakt kan worden van de lening. Daarnaast dient de lening

binnen 6 jaar terugbetaald te worden en zal hetzelfde rentepercentage worden gerekend als bij SGR, namelijk 2%. Dit is in lijn met rentevergoedingen die van toepassing zijn bij andere steunmaatregelen ter bestrijding van de Corona-crisis.

- De verdere uitwerking van de steunverlening zal in nauw overleg met het ministerie van Financiën plaatsvinden.
- De uiteindelijke steunmaatregel zal nog moeten worden goedgekeurd door de Europese Commissie.

- 7 JULI 2020 S

Handtekening bewindspersoon

Minister van Infrastructuur en Waterstaat

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Aanbieding

Van 1 *	Minister van Infrastructuur en Waterstaat
Van 2	Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Mede namens 1	Selecteer
Mede namens 2	N.v.t.
Mede namens 3	N.v.t.
Type voorstel *	Brief aan de Tweede Kamer

Titel en inhoud

Titel *	Kabinetsreactie briefadviezen Denktank Coronacrisis en Samenwerkingsverband van Planbureaus en het RIVM
Inhoud en doelstelling van het voorstel *	Op 11 mei jl. is, namens het kabinet, door IenW een advies gevraagd aan de Planbureaus en de Denktank Corona over de vervolgstappen en hoe kan worden voorkomen dat het te druk wordt in het (openbaar) vervoer. Als reactie hierop hebben beide partijen in de eerste week van juni een advies gepubliceerd. Deze adviezen raken aan werk, onderwijs en bereikbaarheid. Er worden verschillende waardevolle inzichten en bouwstenen voor het vormgeven van beleid in de komende periode aangereikt. In de brief wordt nader ingegaan op de adviezen van de Denktank en Planbureaus en hoe deze zich verhouden tot het bestaande beleid. Deze reactie is opgebouwd aan de hand van de volgende thema's: algemene reactie briefadviezen, de mobiliteitsontwikkeling en implicaties voor beleid, monitoring, flexibele onderwijs- en arbeidstijden en verruiming van openingstijden, fietsbeleid en informatievoorziening en innovatie.
Voorgesteld besluit *	Instemmen met agendering in onderraad of ministerraad.

Behandeltraject

Datum aanbieding *	01-jul-2020
Kenmerk *	IENW/BSK-2020/127804
Hamerstuk *	☐ Ja ☒ Nee
Voorgaande behandeling *	☒ Ja ☐ Nee
Behandeld door *	Ambtelijke Commissie COVID-19 (ACC-19)
Datum voorgaande behandeling *	02-jul-2020

2 van 2
Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * Ja Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * Ja Nee
- Gevolgen voor regeldruk * Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * Ja Nee N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e
Afdeling *	IenW - Programmadirectie Covid19	IenW - Programmadirectie Covid19
Telefoonnummer *	5.1.2e	5.1.2e
E-mailadres *	5.1.2e @minienw.nl	5.1.2e @minienw.nl

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Datum
Betreft Kabinetsreactie briefadviezen mobiliteit Denktank
Coronacrisis en Samenwerkingsverband van Planbureaus

Geachte voorzitter,

Uw Kamer is op 25 juni jl. geïnformeerd¹ over de wijze waarop de COVID-19 maatregelen stap voor stap worden afgeschaald en de besluiten van het kabinet om per 1 juli een verdere opschaling van de bezetting in het OV, privé- en personenvervoer te faciliteren. Hierbij vaart het kabinet op de adviezen van het OMT en wordt constructief samengewerkt met de sectorpartijen.

Het kabinet betreft ook partijen zoals de Denktank Coronacrisis (hierna: de denktank) en het Samenwerkingsverband van Planbureaus en het RIVM (hierna: de planbureaus) bij de besluitvorming over vervolgstappen. Daarmee geeft het kabinet tevens uitvoering aan de op 22 april aanvaarde motie van het lid Segers² c.s. waarin de regering wordt verzocht in overweging te nemen naast het OMT ook andere experts te laten adviseren.

Op 11 mei jl. is daarom, namens het kabinet, door TenW een advies gevraagd aan de planbureaus en de denktank over de vervolgstappen en hoe kan worden voorkomen dat het te druk wordt in het (openbaar) vervoer. Als reactie hierop hebben beide partijen in de eerste week van juni een advies gepubliceerd.³ Een belangrijk thema in deze adviezen is thuiswerken, en de afweging tussen het versoepelen van deze maatregel en de (gezondheids-)vraagstukken die hierbij een rol spelen. In deze brief wordt, namens het kabinet, inhoudelijk gereageerd op beide adviezen.

De adviezen van de denktank en de planbureaus raken aan werk, onderwijs en bereikbaarheid. Er worden verschillende waardevolle inzichten en bouwstenen voor het vormgeven van beleid in de komende periode aangereikt. In het vervolg van deze brief zal nader worden ingegaan op de adviezen van de denktank en planbureaus en hoe deze zich verhouden tot het bestaande beleid. Deze reactie is opgebouwd aan de hand van de volgende thema's:

- Algemene reactie briefadviezen
- De mobiliteitsontwikkeling en implicaties voor beleid
- Monitoring
- Flexibele onderwijs- en arbeidstijden en verruiming van openingstijden

¹ 1711032-207446-PG

² Tweede Kamer 2019-2020, Kamerstuk 25295, nr. 289

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/04/briefadvies-covid-19-overleg-planbureaus-ov-gebruik-tijdens-de-opstartfase> & <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/overige-publicaties/2020/mobiliteit-en-coronacrisis.pdf>

- Goederenvervoer
- Fietsbeleid
- Informatievoorziening en innovatie

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

Algemene reactie briefadviezen

De maatregelen waartoe het kabinet heeft besloten om de verspreiding van het COVID-19 virus zoveel mogelijk te beperken heeft veel gevraagd van de maatschappij. Gezamenlijk hebben we het mogelijk gemaakt om ondanks de beperkende mogelijkheden Nederland zoveel mogelijk draaiende te houden. Ingrijpende maatregelen als het op grote schaal thuiswerken hebben een grote impact op onze manier van leven en werken. Thuiswerken heeft verschillende aantrekkelijke kanten, onder andere omdat het flexibiliteit biedt en werknemers reistijd bespaart. Maar volledig thuiswerken gedurende een langere periode heeft mogelijk ook negatieve effecten, bijvoorbeeld het vervagen van de scheiding tussen werk en privé of het onder druk komen te staan van de positie van kwetsbare groepen in de samenleving. Het kabinet herkent de signalen van de planbureaus en denktank om meer aandacht te hebben voor de sociaaleconomische aspecten⁴ van het thuiswerken (over een langere periode). Met het oog hierop adviseren de planbureaus en de denktank om deeltijd thuiswerken te faciliteren, rekening houdend met de sector, het type werkzaamheden en specifieke omstandigheden. Op deze manier worden de negatieve effecten van thuiswerken deels ondervangen, terwijl het verspreidingsrisico nog steeds wordt beperkt.

Vanuit het volksgezondheidsperspectief lijkt thuiswerken een effectief middel tegen de verspreiding van het COVID-19 virus te zijn. De verwachting is dat het virus nog enige tijd onder ons is, totdat er een medicijn of vaccin beschikbaar is. Dit betekent dat maatregelen die de verspreiding van het virus remmen nog langere tijd nodig blijven, en dat maatregelen tevens robuust moeten zijn voor de langere termijn. Uitgangspunt is daarbij dat de maatregelen passen in het streven naar de ontwikkeling van een veilig, veerkrachtig en duurzaam mobiliteitssysteem. Zoals aangegeven in de kamerbrief van 24 juni jl. blijft de basisregel voornamelijk dat er zoveel mogelijk wordt thuisgewerkt. De verspreidingsrisico's worden op dit moment nog te groot geacht om een (gedeeltelijke) terugkeer naar kantoorwerk te faciliteren. Het kabinet gaat op het punt van kantoorwerk dan ook nog niet mee in het advies van de denktank en planbureaus. Het vraagstuk dat deze partijen aankaarten ten aanzien van de effecten van veel thuiswerken wordt echter wel erkend. De komende periode zal er worden verkend in hoeverre en op welke wijze kantoorwerk op termijn weer te faciliteren is. Het kabinet verwacht hiervoor na de zomer met een plan te komen. Hoewel maximaal thuiswerken het uitgangspunt blijft, bieden de geldende richtlijnen nu al wel enige ruimte voor bepaalde vormen van kantoorwerk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan incidentele (team-)bijeenkomsten met collega's, al dan niet op een externe locatie, of aanwezigheid op kantoor voor werkzaamheden die niet vanuit huis kunnen worden uitgevoerd. Uiteraard geldt hierbij dat de maatregelen, zoals het houden van anderhalve meter afstand, in acht worden genomen.

Mobiliteitsontwikkeling en implicaties voor beleid

De lockdownmaatregelen die zijn ingevoerd om de verspreiding van het COVID-19 virus te beperken hebben een grote impact gehad op de mobiliteit. Op het dieptepunt lagen de automobilititeit en het OV-gebruik op respectievelijk 40-60% en circa 10% van het normale niveau. Na de opschaling van de dienstregeling per 1 juni heeft het kabinet besloten dat per 1 juli in principe alle zitplaatsen en

⁴ SCP-notie 'Thuiswerken en werktijdspreiding: Mogelijkheden en Maatschappelijke gevolgen' bevat een uitgebreide reflectie op de sociaal-maatschappelijke effecten van thuiswerken en de flexibilisering van werktijden (<https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2020/06/02/thuiswerken-en-werktijdspreiding-mogelijkheden-en-maatschappelijke-gevolgen>)

aangewezen staanplaatsen in bus, trein, tram, metro en waddenveren weer beschikbaar zijn. Hiermee ontstaat er meer ruimte om reizigers veilig te vervoeren. De verwachting is dat de totale mobiliteitsvraag in de komende periode verder zal toenemen, naarmate de geldende maatregelen worden afgeschaald. Inmiddels is met name in het auto-, fiets- en voetgangersverkeer, weer herstel te zien. Het aantal auto- en voetgangersverplaatsingen is alweer bijna op het oude niveau, fietsgebruik is zelfs sterker toegenomen.

Om te voorkomen dat er in het mobiliteitssysteem knelpunten ontstaan wordt op dit moment al ingezet op het zoveel mogelijk spreiden van de bestaande mobiliteitsvraag. In overleg met de VNG, het IPO en de vervoerregio's is een protocol stedelijke mobiliteit opgesteld met daarin uitgangspunten (o.a. 'korte afstanden doen we in principe te voet, en als dat niet kan met de fiets') en communicatieboodschappen (o.a. 'vermijd drukte' en 'werk zoveel mogelijk thuis') ten aanzien van mobiliteit in de anderhalvemetersamenleving.

Daarnaast zijn in afstemming met verschillende departementen gesprekken gevoerd met koepelorganisaties van werkgevers en sleutelorganisaties in de sectoren onderwijs, toerisme en logistiek over hoe de toenemende mobiliteit in goede banen geleid kan worden. Deze gesprekken hebben geleid tot een gezamenlijk commitment, de afspraken hierover worden nader geconcretiseerd en in overleg met de sectoren vastgelegd in een aanvulling op bestaande coronaprotocolen. Met landelijke werkgeverskoepels zijn afspraken gemaakt over het stimuleren van thuiswerken, het plannen van fysieke vergaderingen buiten de spits en stimuleren dat werknemers een vervoermiddel naar afstand kiezen. Daarnaast is een belangrijke rol weggelegd voor bestaande regionale werkgeversnetwerken. Deze netwerken adviseren bedrijven op maat over mogelijke maatregelen om thuiswerken en het spreiden van mobiliteit te stimuleren. Met onderwijsinstellingen, het ministerie van OCW en vervoerders zijn voor de periode 1 augustus – 31 december voor het mbo, hbo en wo afspraken gemaakt over het spreiden van OV-vervoersstromen. Met de sector toerisme en vrije tijd zijn afspraken gemaakt om met slim gebruik van data en communicatieboodschappen bezoekerstromen te reguleren en spreiden. Met de logistieke en goederenvervoersector wordt gekeken hoe een zwaardere belasting van het (lokale) wegennet vermeden kan worden en hoe er voor de middellange termijn een versnelling kan worden gerealiseerd van wegtransport naar spoor en water (modaal shift). Voor de invulling van de bovengenoemde afspraken is regionaal maatwerk van belang. In het kader van het BO MIRT dit najaar wordt ingezet op het bestendigen van effecten van deze afspraken op de mobiliteitssystemen. De inzet is om de positieve aspecten van het als gevolg van de coronacrisis veranderde mobiliteitsgedrag een meer structurele vorm te geven.

IenW is eveneens in gesprek met verschillende mobiliteitspartners, zoals de Mobiliteitsalliantie⁵. Het onderzoek⁶ in opdracht van de Mobiliteitsalliantie naar de impact van de coronacrisis op mobiliteit en de aanbevelingen die daaruit voortkomen zijn grotendeels in lijn met de adviezen van de planbureaus en de denktank. IenW stelt het op prijs dat de mobiliteitspartners zich verenigen en gezamenlijk naar oplossingen zoeken waar in de komende periode verdere samenwerking nodig blijft.

Reisbeperkingen doelgroepen en reismotieven

Prioritering van bepaalde groepen reizigers biedt mogelijk kansen voor efficiënter gebruik van het mobiliteitssysteem. Zowel de denktank als de planbureaus geven

⁵ De Mobiliteitsalliantie is een brede coalitie van partijen uit de Nederlandse autowereld, de tweewielerbranche, het wegtransport en het openbaar vervoer en omvat partijen als de ANWB, BOVAG, KNV, NS, RAI Vereniging en TLN.

⁶ <https://mobiliteitsalliantie.nl/wp-content/uploads/2020/06/Mobiliteitsalliantie-Impact-van-COVID-19-op-mobiliteit.pdf>

echter aan dat het effect van reisbeperkingen voor bepaalde groepen en voor sociaal-recreatieve reizen beperkt is. Daarnaast blijken deze maatregelen moeilijker uitvoerbaar en werpen reisbeperkingen voor bepaalde groepen vragen op over (leeftijds-)discriminatie.

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

De planbureaus en denktank zien wel kansen voor het sturen op woon-werkverkeer en het reisgedrag van studenten. Dit advies ondersteunt het beleid van IenW dat er wordt ingezet op thuiswerken en afspraken met het onderwijs om de druk op het mobiliteitssysteem te verlichten.

Thuiswerken

De oproep om zoveel mogelijk thuis te werken is een van de basisregels in de aanpak om de verspreiding van het COVID-19 virus te remmen en zo de gezondheidsrisico's zoveel mogelijk te beperken. Zowel de denktank als de planbureaus benoemen het grote effect dat thuiswerken heeft op de mobiliteitsvraag, maar benadrukken ook dat – op grote schaal én gedurende een langere periode – thuiswerken niet zonder risico's is. In de adviezen wordt onder andere genoemd dat thuiswerken een negatief effect kan hebben op het welzijn van medewerkers en invloed kan hebben op de sociale cohesie binnen een organisatie. De huidige situatie vraagt veel flexibiliteit van zowel werknemers als werkgevers. De verwachting is dat er nog langere tijd in meer of mindere mate zal worden thuisgewerkt. Het is daarom belangrijk dat de effecten van thuiswerken op medewerkers en organisaties in kaart worden gebracht. Met het oog hierop worden gesprekken gevoerd met de werkgeverskoepels VNO-NCW, MKB-NL, AWWN en de Coalitie Anders Reizen waarin wordt verkend hoe thuiswerken zo goed mogelijk gefaciliteerd kan worden. Ook wordt ernaar gestreefd om afspraken te maken over thuiswerken en gezamenlijke communicatie over de maatregelen, voorzieningen en *best practices*.

De denktank pleit voor een belevingsonderzoek onder werkenden en werkgevers om zo meer inzicht te krijgen in de structurele effecten en beleving van thuiswerken op werknemers en organisaties. Onderzocht dient te worden wat de ervaringen zijn van mensen, tegen welke knelpunten men aanloopt en wat de positieve en negatieve kanten van (grotendeels) thuiswerken zijn. In lijn met het advies van de denktank worden er IenW reeds verschillende onderzoeken uitgevoerd en gecoördineerd die zich richten op de effecten van thuiswerken. Dit betreft onderzoek onder het Mobiliteitspanel Nederland,⁷ onderzoek met het Nationaal Verplaatsingspanel en een landelijk reizigersonderzoek. Ook wordt er onderzoek uitgevoerd onder werkgevers. Daarnaast lopen er buiten het ministerie verschillende onderzoeken naar thuiswerken en de beleving ervan. De komende periode zet IenW erop in om bestaande onderzoeken en informatie over thuiswerken te inventariseren, en eventuele onderwerpen voor (nader) onderzoek in kaart te brengen. Het doel hiervan is de resultaten uit bestaande onderzoeken, indien nodig aangevuld met nieuwe onderzoeken, te benutten bij de verdere besluitvorming ten aanzien van thuiswerken.

Kantoorwerk

Zoals eerder in deze brief al aangegeven gaat het kabinet vooralsnog niet mee in het advies om gedeeltelijk kantoorwerk te faciliteren, maar komt hiervoor na de zomer een plan. In dit plan zal een zorgvuldige afweging worden gemaakt tussen de aspecten op het gebied van volksgezondheid, sociaaleconomische aspecten en de mobiliteitskant van kantoorwerk. Voor het volksgezondheidsperspectief is met name het verspreidingsrisico dat geassocieerd wordt met een eventuele openstelling van kantoorwerk van belang. De verwachting is dat het OMT na de zomer weer bij elkaar komt, dan kan worden bezien of verdere versoepeling van de maatregelen aan de orde is. Het verspreidingsrisico dient steeds te worden

⁷ KIM (2020). Mobiliteit en de coronacrisis: effecten van de coronacrisis op mobiliteitsgedrag en mobiliteitsbeleving.

afgewogen met de sociaaleconomische effecten die thuiswerken heeft op werknemers en organisaties, en de gevolgen van een (gedeeltelijke) openstelling van kantoorwerk voor het mobiliteitssysteem. De adviezen van de denktank en planbureaus zijn met name gericht op de sociaaleconomische (faciliteiten en voorwaarden die nodig zijn in kantoren om kantoorwerk verantwoord te faciliteren) en de mobiliteitsaspecten (mogelijkheden om extra verplaatsingen op te vangen in het mobiliteitssysteem).

Voor het mobiliteitssysteem geldt dat er, ongeacht de mate waarin kantoorwerk wordt gefaciliteerd, wordt ingezet op maximale spreiding van de mobiliteitsvraag. Zo wordt het mobiliteitssysteem zo efficiënt mogelijk gebruikt en het ontstaan van knelpunten voorkomen. Dit vergt een integrale blik op het mobiliteitssysteem met aandacht voor zowel personen- als goederenvervoer en aandacht voor de samenhang tussen verschillende modaliteiten en schaalniveaus, in lijn met de omvorming naar het mobiliteitsfonds door het kabinet. Goede afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen dragen daarnaast bij aan het laten functioneren van het mobiliteitssysteem. Hiermee wordt de ruimte geboden om met goede oplossingen te komen en tegelijkertijd een beroep gedaan op het gezonde verstand van mensen, bedrijven en organisaties.

Faciliteiten en voorwaarden die nodig zijn in kantoren om kantoorwerk verantwoord te faciliteren betreffen onder meer de benodigde aanpassingen aan werkplekken en een differentiatie in het type activiteiten dat wel of niet op kantoor zou kunnen plaatsvinden. De anderhalve meter afstand op kantoor blijft een belangrijke randvoorwaarde. Specifiek voor ambtenaren onderzoekt het ministerie van BZK op korte termijn de mogelijkheden voor de rijksdienst om in de toekomst meer hybride te werken, waardoor medewerkers meer zullen thuiswerken dan voor de coronacrisis.

Monitoring

Zowel de denktank als de planbureaus snijden een terecht punt aan met de notie dat onderzoek naar mobiliteitsontwikkelingen een belangrijke schakel vormt in het vormgeven van beleid gedurende de coronacrisis. Het ministerie van IenW volgt daarom sinds het begin van de coronacrisis de mobiliteitsontwikkelingen nauwgezet. In deze monitoring is aandacht voor het gehele mobiliteitssysteem (personen- en goederenvervoer), regionale verschillen in mobiliteitsontwikkeling, verplaatsingsmotieven en de spreiding van verplaatsingen over de dag.

Voor het monitoren van mobiliteit maakt IenW primair gebruik van CBS-data, data verzameld door de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW), OV-chipkaartdata van Translink, incidentregistratie van vervoerders, ongevallenregistratie (STAR), stedelijke monitors en informatie over verplaatsingsgedrag uit het Nationaal Verplaatsingspaneel (NVP). Voor het OV worden monitorgegevens samen met vervoerders geanalyseerd om zo een vinger aan de pols te houden over de ontwikkeling van drukte en incidenten en waar nodig aanvullende afspraken te maken in het Nationaal OV Beraad (NOVB). Met de bovenstaande beschrijving wordt tevens invulling gegeven aan de motie Van Esch,⁸ waarin de regering wordt verzocht inzichtelijk te maken welke data en bronnen gebruikt worden om mobiliteit inzichtelijk te maken. Naast de monitor vinden er diverse andere onderzoeken plaats. Zo heeft het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) onderzoek gedaan naar de effecten van de coronacrisis op mobiliteitsgedrag en mobiliteitsbeleving.⁹ Dit onderzoek wordt binnenkort herhaald. Ook maakt en coördineert het KiM prognoses van de ontwikkeling van

⁸ Motie Van Esch van 28 mei 2020 (kamerstuk 35300 XII nr. 105)

⁹ KiM (2020). Mobiliteit en de coronacrisis

het verkeer.¹⁰ De denktank noemt dat het CBS en TNO hebben aangegeven een rol te kunnen spelen in de monitoring. IenW heeft met beide partijen inmiddels contact gehad, waarbij als uitgangspunt gold dat er ten aanzien van monitoring wordt aangesloten bij bestaande onderzoeken en kennisprogrammering. Met het CBS worden de komende periode de mogelijkheden verkend om de bestaande monitoring en kennisbasis binnen IenW aan te vullen.

Specifiek voor de monitoring noemen de planbureaus en de denktank het belang van *real-time* data, bijvoorbeeld van vervoers- of telecombedrijven, om meer inzicht te bieden in de details van verplaatsingsgedrag en het effect van maatregelen. Gezien de beschikbare informatie die het ministerie tot haar beschikking heeft, wordt er vooralsnog geen aanleiding gezien om gebruik te maken van *real-time* data van telecombedrijven. Wel voert het ministerie gesprekken met vervoerders om inzicht te verkrijgen in de drukte in het OV. Eventueel gebruik van *real-time* data zal altijd zorgvuldig worden afgewogen met privacyoverwegingen en proportionaliteit. Een voorbeeld waarbij de drukte in het OV in beeld wordt gebracht is de aanpak ten aanzien van de fiets in de trein. Vanaf 1 juli is de fiets weer toegestaan in het OV. Hiervoor wordt door vervoerders o.a. gewerkt aan een systeem waar reizigers hun reis met fiets van tevoren online kunnen aanmelden, om te voorkomen dat het aantal fietsen het aantal daarvoor bestemde plekken overstijgt, waardoor de doorgang in de trein wordt belemmerd.

Flexibele onderwijs- en arbeidstijden en verruiming van openingstijden

De denktank en planbureaus beschrijven de kansen die spreiding en flexibiliteit van onderwijs- en werktijden biedt voor het verminderen van piekdruk in het OV. Het kabinet zet al langer in op het ontlasten van de spits en bekijkt welke lessen er geleerd kunnen worden uit de maatregelen die zijn genomen gedurende de coronacrisis. Zoals eerder in deze brief al is aangegeven zijn er afspraken gemaakt met werkgevers en het onderwijs om mobiliteit zoveel mogelijk te spreiden en te voorkomen dat er knelpunten optreden in het (openbaar) vervoerssysteem.

Flexibele onderwijstijden

Voor het mbo, hbo en wo zijn er afspraken gemaakt vanuit de gezamenlijke ambitie om zoveel mogelijk mensen veilig met het OV te kunnen vervoeren naar de onderwijsinstellingen. Deze afspraken gelden tot en met 31 december 2020. Er is afgesproken om begin- en eindtijden van onderwijsactiviteiten te spreiden en het onderwijs zo te organiseren dat studenten niet of nauwelijks in de spits hoeven te reizen. Studenten wordt geen toegang tot de spits ontzegd en het studentenreisproduct wordt niet beperkt. Het uitgangspunt is regionale afspraken op basis van een landelijk model, zodat goed rekening kan worden gehouden met specifieke omstandigheden en mogelijkheden. De lessen die in de afgelopen maanden zijn opgedaan, en het effect dat de lockdownmaatregelen hebben op ontwikkelingen als *blended learning* en het plannen van onderwijs buiten de spits, leveren ervaringen op die van waarde kunnen zijn voor de langere termijn. Samen met het ministerie van OCW, het onderwijs en de vervoerders wordt verkend welke inzichten dit oplevert. Kansen die eventueel ontstaan voor een meer structurele aanpak worden zorgvuldig afgewogen tegen de risico's of keerzijdes van de maatregelen. Denk hierbij aan de mogelijke effecten van online en *blended* onderwijs op onder andere onderwijskwaliteit, werkdruk en het efficiënt benutten van gebouwen. Ook is het belangrijk oog te hebben voor wat flexibele werktijden in het hoger onderwijs vragen van onderwijsinstellingen als goede werkgever.

¹⁰ Specifiek voor het wegverkeer en goederenvervoer is reeds onderzoek gepubliceerd. Wegverkeer: KIM (2020). Trendprognose wegverkeer 2020-2025 met daarbij de mogelijke gevolgen van de coronacrisis. Goederenvervoer: Panteia (2020). Verwachting Goederenvervoervolume 2020-2021 met de mogelijke gevolgen van de coronacrisis.

Verruiming openingstijden en spreiding van werktijden

Zoals eerder in de brief aangegeven worden er gesprekken gevoerd met werkgevers over meer flexibele werktijden. Het uitgangspunt in deze gesprekken is dat er zoveel mogelijk buiten de spits gereisd wordt. Daarbij geldt nog steeds als uitgangspunt dat er indien mogelijk wordt thuisgewerkt. Vooralsnog wordt er nog niet ingezet op een verruiming van openingstijden. Zowel de denktank als de planbureaus geven aan dat een verruiming van de openingstijden van winkels en voorzieningen slechts beperkt effect heeft op het terugdringen van de mobiliteit. Een meer gelijkmatige spreiding van arbeidstijden heeft volgens beide adviesgroepen effect, maar kent ook negatieve kanten. Zo kan werk buiten kantooruren een nadelig effect hebben op de kwaliteit van leven, met name voor groepen die weinig zeggenschap hebben over hun werktijden.

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

Goederenvervoer

De adviezen van de denktank en de planbureaus richten zich met name op het personenvervoer. Hierbij wordt wel opgemerkt dat het goederenvervoer specifiek aangaande de stedelijke distributie en logistiek onlosmakelijk verbonden zijn met het wegverkeer. Tevens vormt het goederenvervoer een belangrijke pijler voor de Nederlandse economie. IenW blijft met de sector inzetten op de modal shift van weg naar spoor, binnenvaart en *shortsea* om de overbelaste onderdelen van het wegennetwerk – rond en tussen de steden – maximaal te ontlasten en tegelijk het transportsysteem efficiënter en duurzamer in te richten. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor de locaties waar de grote vervangings- en renovatieopgave de komende jaren zal plaatsvinden. Om deze verschuiving van de weg naar andere modaliteiten versneld te realiseren zet IenW zich met de sector in voor digitalisering van het transport. Daardoor wordt het mogelijk voor bedrijven en overheden om data over vervoerstromen en vervoermiddelen met elkaar te delen zodat het transport efficiënter, met hogere beladingsgraden en met betere logistieke planning over de verschillende modaliteiten, ingericht kan worden. Ter uitwerking van de afspraken uit het Klimaatakkoord zet IenW zich in voor duurzame en efficiënte stadslogistiek en de invoering van middelgrote zero-emissiezones voor stadslogistiek in 30 tot 40 steden vanaf 2025. Daarbij is het van belang dat logistieke hubs optimaal gebruikt worden. Om deze acties te realiseren is IenW doorlopend in gesprek met onder andere de logistieke Alliantie, topsector logistiek en decentrale overheden.

Fietsbeleid

De denktank en de planbureaus pleiten voor het positioneren van de fiets als alternatief voor de auto en het OV. Dit advies ondersteunt het bestaande beleid, waarin wordt ingezet op het stimuleren van fietsgebruik. De afgelopen jaren heeft IenW samen met de decentrale overheden ingezet op het stimuleren van fietsgebruik en een impuls gegeven aan betere fietsinfrastructuur en meer stallingsplaatsen bij de stations. Ik heb uw Kamer op 30 juni jl. geïnformeerd over de laatste stand van zaken.¹¹ De huidige coronacrisis heeft het belang van de fiets als alternatief voor auto en OV nog sterker benadrukt. Een belangrijk aandachtspunt in het fietsbeleid het waarborgen van de (verkeers-)veiligheid. In het licht van de huidige coronacrisis betekent dit ook dat de minimale afstand van anderhalve meter op de fietspaden geborgd blijft. Om te kunnen ingrijpen in situaties waar mogelijk knelpunten ontstaan ten aanzien van de anderhalvemetermaatregelen heeft IenW samen met de VNG, het IPO en de vervoerregio's een protocol stedelijke mobiliteit opgesteld, dat een scala aan maatregelen biedt om onder andere drukke fietspaden te voorkomen. In de bijbehorende communicatie-uitingen ligt de nadruk op 'korte afstanden te voet en als dat niet kan pakken we de fiets'.

Informatievoorziening en innovatie

¹¹ Kenmerk – IENW/BSK-2020/120034

De denktank onderstreept het belang van technologische ontwikkeling en innovatie om mobiliteitsvraag en -aanbod goed op elkaar aan te laten sluiten. Binnen IenW lopen verschillende trajecten om vraag en aanbod beter op elkaar te laten aansluiten. Zo wordt er met de deelmobiliteitsbranche gewerkt aan plannen om nabij OV-knooppunten en P&R's, (tijdelijke) hubs te plaatsen voor (elektrische) fietsen en deelscooters. Aanvullend bieden drukte-indicatoren mogelijk uitkomst in het beter spreiden van reizigersstromen in het OV, de mogelijkheden hiervan worden op dit moment verkend. Een drukte-indicator past binnen het advies van de denktank om burgers *real-time* te informeren en zo hun zelfsturend vermogen te bevorderen. Inzicht in drukte in het OV helpt om reizigers meer vertrouwen in het OV te geven en stelt ze in staat hun reis beter te plannen. Reserveringsapps, genoemd in de adviezen van zowel de denktank als de planbureaus, bieden met name perspectief voor de langere termijn.

Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat

Aanvullend wordt bekeken of vervoerstromen binnen, maar ook tussen modaliteiten beter gespreid kunnen worden. In afstemming met *Mobility as a Service* (MaaS) dienstverleners en vervoerders wordt momenteel gewerkt aan maatregelen die bijdragen aan dit doel en zodoende onderdeel uit kunnen gaan maken van het bestaande MaaS-programma.

Tot slot

Het mag duidelijk zijn dat er in de huidige situatie veel wordt gevraagd van bedrijven, onderwijsinstellingen en mobiliteitspartners. De coronacrisis vraagt veel flexibiliteit van betrokken partijen. Maar deze flexibiliteit heeft twee kanten; om op een veilige en toekomstbestendige manier in te spelen op de huidige crisis is het van belang dat organisaties de ruimte krijgen om met goede oplossingen te komen. Hierbij wordt een beroep gedaan op het gezonde verstand van iedereen. Het kabinet blijft dan ook in gesprek met betrokken partijen om de komende periode gezamenlijk invulling te geven aan het beleid.

Binnen het kabinet is veel waardering voor het harde werk van de denktank en de planbureaus en de korte termijn waarop zij hun adviezen hebben kunnen publiceren. De inzichten uit de adviezen vormen een belangrijke basis voor het vormgeven van een veilige, veerkrachtige en bereikbare samenleving.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

drs. S. van Veldhoven

-7 JULI 2020 6

Handtekening bewindspersoon

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Aanbieding

Van 1 *	Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Van 2	Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Mede namens 1	Minister van Justitie en Veiligheid
Mede namens 2	Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mede namens 3	Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Type voorstel *	Brief aan de Tweede Kamer

Titel en inhoud

Titel *	Kabinetsreactie rapport Halsema
Inhoud en doelstelling van het voorstel *	Op 17 mei heeft de tijdelijke werkgroep 'sociale impact coronacrisis' onder leiding van burgemeester Halsema haar verslag aan het kabinet aangeboden over de sociale impact van het coronavirus. Het Rijk en gemeenten trekken samen op om het advies te vertalen naar concrete acties en versnellingen op aanpakken die al lopen. Met nadruk is gekozen geen nieuwe programma's in te richten. Het gaat juist om acties die nu, in een korte tijd, het verschil kunnen maken voor de groepen binnen het sociaal domein waar Halsema aandacht voor vraagt. De komende tijd gaan we de versnelling aanbrengen op schulden, langdurige en jongerenwerkloosheid, wonen, multiprobleemhuishoudens en kwetsbare jongeren. Voor het landelijk doorbraakprogramma hebben de gezamenlijke departementen 6 mln extra beschikbaar gesteld binnen hun eigen begroting om hierop door te pakken.
Voorgesteld besluit *	Instemmen met agendering in onderraad of ministerraad.

Behandeltraject

Datum aanbieding *	06-07-2020
Kenmerk *	MR-207914
Hamerstuk *	☐ Ja ☒ Nee
Voorgaande behandeling *	☐ Ja ☒ Nee

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * Ja Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * Ja Nee
- Gevolgen voor regeldruk * Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * Ja Nee N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * Ja Nee N.v.t. in ACC-19
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2e 5.1.2e	5.1.2e
Afdeling *	Directie Jeugd	Directie Participatie & Decentrale Voorziening
Telefoonnummer *	5.1.2e	5.1.2e
E-mailadres *	5.1.2e @minvws.nl	5.1.2e @minszw.nl

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk
1717902-207868-J

Bijlage(n)
-

Uw brief

Datum

Betreft Kabinetsreactie verslag werkgroep 'sociale impact coronacrisis'

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

Op 17 mei heeft de tijdelijke werkgroep 'sociale impact coronacrisis' onder leiding van burgemeester Halsema haar verslag aan het kabinet aangeboden over de sociale impact van de coronacrisis. Vanuit lokale ervaring en wetenschappelijke inzichten heeft de werkgroep het kabinet en gemeenten in korte tijd geadviseerd hoe de crisiseffecten voor kwetsbare groepen verzacht kunnen worden. Het advies bestaat uit drie onderdelen:

1. De ontferming over bestaande en nieuwe kwetsbare groepen;
2. Het versterken van de samenwerking tussen overheden en lokale coalities;
3. Het geven van regie over het eigen leven aan alle burgers en met name aan jongeren;

Het kabinet bedankt de werkgroep voor het verslag en de waardevolle adviezen.

Opvolging rapport

Met deze brief geven wij namens het kabinet aan hoe het Rijk en gemeenten samen optrekken om het advies te vertalen naar concrete, gerichte acties. Iedereen voelt de urgentie om snel te handelen en (ongewone) samenwerkingen aan te gaan. De komende periode kiest het Kabinet er dan ook voor om op de meest urgente thema's concrete acties in te zetten om een versnelling te realiseren op aanpakken die al lopen. Deze versnellingen krijgen vorm binnen de bestaande middelen.

Met nadruk is gekozen geen nieuwe programma's in te richten. Het gaat juist om acties die nu, in een korte tijd, merkbaar en meetbaar het verschil kunnen maken voor de groepen binnen het sociaal domein waar de werkgroep aandacht voor vraagt. De komende tijd gaan we versnelling aanbrengen op schulden, langdurige en jeugdwerkloosheid, wonen, multiprobleemhuishoudens en kwetsbare jeugd.

Werkwijze

Direct aan de slag

We kiezen ervoor om niet eerst nieuwe onderzoeken uit te zetten, maar om direct

aan de slag te gaan met de vele kennis die we al hebben. We focussen op het versnellen van reeds bekende effectieve oplossingen en maken daarbij gebruik van de nu breed gevoelde urgentie. Rijk en gemeenten werken hierbij nauw met elkaar samen. Op elk thema beginnen we deze zomer in een groep gemeenten om daarna snel op te schalen naar andere gemeenten op weg naar een landelijke beweging. Deze kort-cyclische aanpak vergt goede begeleiding en monitoring. Wij vragen actieonderzoekers om ons daarin te ondersteunen.

Kenmerk
1717902-207868-J

Landelijke doorbraak

Gezinnen met meerdere problemen (financieel, opvoeding, psychisch, wonen) zijn hard getroffen door de effecten van de coronacrisis. Deze gezinnen hebben vaak gestapelde zorg en hulp. In hun huishouden is maatwerk nodig. In de praktijk is het nog niet vanzelfsprekend dat ondersteuning vanuit het sociaal domein en gezondheidszorg goed op elkaar zijn afgestemd. Dat ligt niet alleen aan samenwerking en regie, maar ook aan organisatorische routines en regels waar professionals tegenaan lopen als ze maatwerk willen organiseren. Om de zorg aan deze gezinnen beter en goedkoper te regelen en betrokken professionals steviger te positioneren starten we een landelijke uitrol. We beginnen bij gemeenten uit de gebiedsgerichte aanpak en in samenhang met de aanpak multiprobleemhuishoudens.

De afgelopen jaren zijn goede ervaringen opgedaan met doorbraakmethodieken in enkele gemeenten, soms in samenwerking met grote zorgverzekeraars. De kern hiervan is dat de bronnen van problematiek worden geïdentificeerd en niet langs aparte kokers maar in samenhang worden aangepakt. Door te focussen op het oplossen van onbedoelde bureaucratische effecten achter de voordeur, binnen de grenzen van de wet, is niet alleen de kwaliteit van zorg verbeterd maar heeft dat ook geleid tot een aanzienlijke kostenbesparing en lukt het om bureaucratie voor mensen te laten werken.

Deze methode geven we een forse impuls door hem op te schalen naar 10.000 frontlijnprofessionals in meerdere gemeenten. Zij kunnen rekenen op goede landelijke ondersteuning, training voor professionals en verder actieonderzoek naar de effecten van deze aanpak op maatschappelijke kosten en baten, kwaliteit van leven van inwoners en professionele autonomie in de frontlijn. Ieder huishouden waarmee professionals aan de slag gaan met de methode krijgt een eigen maatwerkplan onderbouwd met een maatschappelijke rekensom en de wet. Lokaal zorgen gemeenten ervoor dat zij snel opvolging kunnen geven aan die plannen. De doorbraak wordt gesteund door het College van burgemeester en wethouders van deelnemende gemeenten. De effecten worden gemonitord. Zo ontstaat een nieuwe maatwerkroutine voor de mensen die maatwerk het hardst nodig hebben.

16 stedelijke vernieuwingsgebieden

We kiezen ervoor om te starten in de groep van 16 stedelijke vernieuwingsgebieden¹ waar de sociale effecten van de coronacrisis het grootst zijn, waarmee we ons inhoudelijk verbinden aan het Manifest 'Kom op voor de kwetsbare gebieden'². Desbetreffende gemeentebesturen werken met hun bewoners (inclusief jongeren) en maatschappelijke partners veelal al aan een

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/03/31/overzicht-16-stedelijke-vernieuwingsgebieden>

² <https://www.q40stedennetwerk.nl/files/2020-06/Manifest-kwetsbare-gebieden.pdf>

integrale gebiedsgerichte aanpak. De gemeenten met een stedelijk vernieuwingsgebied gaan deze zomer, in samenwerking met het Rijk, hierbij versnellen op de voor de desbetreffende gemeente relevante thema's. Op de middellange termijn schalen we de versnellingen op naar andere gemeenten die hierbij willen aansluiten.

Kenmerk
1717902-207868-J

Co-creatie met jongeren

We willen jongeren, zowel landelijk als lokaal, beter betrekken bij maatregelen die hen raken. Jongerenorganisaties gaven in gesprek met de minister-president aan dat zij gevraagd en ongevraagd advies willen uitbrengen op prioritaire thema's zoals arbeidsmarkt, onderwijs en wonen. Wij omarmen dit volkomen en willen ook de minder vanzelfsprekend bereikbare (kwetsbare) jongeren betrekken.

De Maatschappelijk Diensttijd (MDT) gaat hier een betekenisvolle rol in spelen. MDT gaat over maatschappelijke impact door jongeren, hun talentontwikkeling en de ontmoeting van jongeren en bijvoorbeeld ouderen of jongeren onderling met een diverse achtergrond. Vanuit de aanpak en het netwerk van MDT van bijna 15.000 jongeren en meer dan 1.000 organisaties, zijn we in staat om jongeren slagvaardig en professioneel te activeren en perspectief te bieden.

Om een extra impuls en invulling te geven aan de betrokkenheid van jongeren zijn jongeren vanuit MDT-organisaties in het hele land op 7 juli in aanwezigheid van staatssecretaris Blokhuis in gesprek gegaan over een aantal belangrijke thema's die spelen als gevolg van de coronacrisis, zoals werk(loosheid) en (weggevallene) stageplekken, hun sociale leven, school (afstand en achterstand) en eenzaamheid en somberheid. Het gesprek ging over hoe de ideeën en oplossingen die nu vaak lokaal worden bedacht en toegepast verder gebracht kunnen worden binnen de huidige MDT-projecten en wat er eventueel verder nodig is om dit goed aan te laten sluiten bij de huidige situatie. Jongeren kunnen vervolgens meteen aan de slag. Het MDT-netwerk kan faciliteren bij de uitvoering.

Tegelijkertijd gaan we de komende maanden ook jongereninspraak versterken. Veel beslissingen die in Den Haag worden genomen, zijn van invloed op de toekomst van jongeren. Daarom is het van groot belang dat we jongeren nog beter betrekken bij het maken van beleid. We realiseren ons dat besluitvormers daarvoor een minstens even grote stap richting de jongeren moeten zetten als andersom. We gaan op zoek naar kansen om jongereninitiatieven op lokaal niveau te ondersteunen. Op landelijk niveau werken jongeren met beleidsmakers de komende maanden samen aan een structurele vorm van jongereninspraak. We doen dit in nauwe aansluiting op de ontwikkeling van de generatietoets, die versneld wordt vormgegeven. In de vernieuwingsgebieden betrekken we jongeren op straat actief vanuit hun eigen leefwereld bij beleid om de gevolgen van de coronacrisis voor hen te beperken. De uitdaging is om tot verandering te komen waarbij jongeren zelf eigenaar blijven. Amsterdam gebruikt de Summer schools, zomeractiviteiten voor jongeren in kwetsbare wijken, om hierover in gesprek te gaan met jongeren. Samen met Amsterdam verbreden we dit naar andere steden.

Politiek/bestuurlijk doorbraakoverleg onder leiding van Halsema

Om deze aanpak van voldoende politieke/bestuurlijke slagkracht te voorzien wordt er tijdelijk een doorbraakoverleg ingesteld onder voorzitterschap van burgemeester Halsema met bewindslieden van BZK, VWS, SZW, JenV, OCW, een aantal burgermeesters en wethouders, de algemeen directeur van de VNG, jongeren, aangevuld met enkele wetenschappers. Dit doorbraakoverleg komt eens

in de zes weken bij elkaar en monitort de voortgang en voorziet in rugdekking voor het ambtelijk doorbraakoverleg. Het ambtelijk doorbraakoverleg bestaat uit SG's/DG's van bovenstaande departementen en een gemeentelijke afvaardiging.

Kenmerk
1717902-207868-3

Concrete versnellingen

De komende tijd werken we aan de volgende concrete versnellingen:

1) Schulden

We willen voorkomen dat mensen in problematische schulden komen en daarmee een (dreigende) toename van de toeloop naar de gemeentelijke schuldhelpverlening beperken. Dit vraagt om een versnelde schuldenaanpak. De volgende maatregelen uit de Brede Schuldenaanpak kunnen nu versneld worden.

- **Preventie en toeleiding:** de schuldcampagne wordt zo snel mogelijk verbreed met het oog op de actualiteit. De verbreding richt zich op de nieuwe doelgroepen, zoals ZZP'ers en jongeren, met een gerichte aanpak per doelgroep. Het doel van de huidige campagne wordt verbreed van alleen taboe doorbreken naar meer inzet op preventie van schulden en het bieden van oplossingen/handelingperspectief.
- **Versnelling van de dienstverlening:** uitbreiding noodstopprocedure CJIB naar andere overheidsorganisaties. Als mensen aangeven dat zij hun vordering als gevolg van problematische schulden niet kunnen betalen, wordt de inning tijdelijk opgeschort. Daarbij wordt de mogelijkheid van uitstel van betaling gekoppeld aan een verplichting schuldhulp te zoeken bij de gemeente. Ook investeren we via SchuldenLabNL extra in collectief schuldregelen, waarbij vooraf afspraken worden gemaakt over medewerking aan (minnelijke) schuldregelingen met de belangrijkste schuldeisers. Dit verkort de doorlooptijden van schuldhelpverlening, waardoor mensen sneller kunnen worden geholpen.
Vanuit deze twee oplossingsrichtingen zetten we nu stappen die nodig zijn om tot een (vrijwillige) bredere 'adempauze' te komen met daaraan gekoppeld prikkels om tot duurzame oplossing van schulden te komen.
- **Signalerings- en vertrouwensfunctie:** Zorgverleners in de (maatschappelijke) opvang hebben een rol bij het toeleiden naar schuldhelpverlening op grond van de WMO. We zetten in op het versterken van de signalerende functie en het handelingperspectief van zorgverleners die te maken hebben met cliënten en patiënten met financiële onzekerheid. Dit gaan we doen door bijvoorbeeld het sneller opschalen van aanpakken als krachtige basiszorg (verbinding huisartsenzorg en sociaal domein), samen met Divosa en Valente zorgverleners in de maatschappelijke opvang leer-netwerken aan te bieden over 'Eerste Hulp Bij Administratie' en hen waar mogelijk sneller en beter te helpen bij deze administratieve handelingen.
- **Versnelling aanpak:** De staatssecretaris van SZW zet met betrokken partijen, waaronder gemeenten en uitvoeringsorganisaties, in op een versnelling van de armoede- en schuldenaanpak. Tot september organiseren we rondetafelgesprekken. Met deze gesprekken komen we spoedig erna tot een gedragen versnelde en integrale armoede- en schuldenaanpak om zoveel mogelijk te voorkomen dat bestaande én nieuwe risicogroepen ten gevolge van de coronacrisis (verder) in armoede- en schuldenproblematiek terecht komen. Het vergroten van handelingperspectief van burgers staat hierbij centraal.

2) Voorkomen (langdurige en jeugd)werkloosheid

De afgelopen jaren is de arbeidsmarkt gunstig geweest en hebben veel mensen (weer) werk kunnen vinden. De coronacrisis raakt de economie hard en heeft voor een omslag gezorgd op de arbeidsmarkt. Naar verwachting belanden we in een recessie waarbij bedrijven en banen verdwijnen. Op dit ogenblik loopt de werkloosheid al op, maar het is de verwachting dat met name na de afloop van de NOW en Tozo de werkloosheid sterk toeneemt. Het CPB (2020) voorspelt in zijn zwartste scenario een werkloosheid van 9,4% in 2021. Mensen met een kwetsbare positie, waaronder kwetsbare jongeren, op de arbeidsmarkt worden vaak onevenredig hard geraakt. Ook is de terugkeer naar de arbeidsmarkt vanuit werkloosheid heel lastig. Meer specifiek is de jeugdwerkloosheid gestegen van 6,3% in februari naar 9,5% in mei. De afname van de werkzame beroepsbevolking zit vooral in de leeftijdsgroep 15 tot 25 jaar.

Kenmerk
1717902-207868-J

Daarom willen we in overleg met de samenwerkingspartners komen tot:

- **Uitbreiding van het aantal regionale initiatieven binnen de arbeidsmarktregio's** om via een netwerksamenwerking van publieke en private organisaties (UWV, gemeenten werkgeversorganisaties, vakbonden, private intermediairs en het onderwijsveld) vacatures en leerbanen in beeld te krijgen en zo snel mogelijk mensen van werk naar werk te begeleiden. We zijn met de samenwerkingspartners het overleg hierover gestart. Daarnaast hebben de samenwerkingspartners het platform 'NL werkt door' opgezet, waar werkgevers met hun vraag naar personeel naar toe kunnen gaan en dat meerdere regionale en sectorale initiatieven met elkaar verbindt. Vanuit dit platform wordt de vraag van werkgevers doorgeleid naar werkgeversservicepunten in de arbeidsmarktregio's om vraag en aanbod aan elkaar te verbinden. Dit maakt snelle matches in de regio mogelijk om mensen tijdens de crisis aan het werk te houden en sectoren van voldoende personeel te voorzien. Met het pakket 'NL leert door' worden mensen ondersteund met ontwikkeladviezen en online scholing, met een focus op arbeidsmarktrelevante loopbaanstappen.
- **Een aanpak jeugdwerkloosheid binnen de arbeidsmarktregio's** gericht op kwetsbare schoolverlaters met een persoonsgerichte aanpak, in samenhang met belangrijke andere leefgebieden. Daaronder verstaan we in ieder geval laagopgeleide jongeren zonder startkwalificatie door een beperking (uit het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs) of door voortijdige schooluitval en kwetsbare jongeren in het mbo (denk aan gediplomeerden in een richting met weinig arbeidsmarktkansen of jongeren die passende ondersteuning nodig hebben). Extra aandacht is er voor jongeren met een migratieachtergrond wiens achterstand bij economische tegenwind doorgaans toeneemt.

Qua aanpak zetten we enerzijds in op behoud in het onderwijs; zorgen voor voldoende kansrijke stageplekken en het tegengaan van stagediscriminatie alsook het stimuleren van doorleren in een opleidingsrichting met betere arbeidsmarktkansen of op een hoger niveau. Anderzijds ondersteunen we jongeren bij de overgang van school naar werk (onder andere door te kijken of de stageplek omgezet kan worden in een baan), zo mogelijk in combinatie met bij-/omscholing (praktijkleren) voor hun directe en duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. We zijn in gesprek met zowel landelijke als regionale partners over welke arbeidsmarktregio's na de zomer aan de slag kunnen gaan en wat

partners in de regio nodig hebben voor uitvoering en versnelling.

Aansluitend hierop geeft het kabinet opvolging aan het interdepartementaal beleidsonderzoek naar jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt, waarmee de regie voor deze doelgroep tussen gemeente en onderwijsveld wordt versterkt, meer gegevensdeling over school en werk mogelijk wordt en maatwerk voor mbo-studenten wordt versterkt.

Kenmerk
1717902-207868-J

3) Wonen

Het kabinet heeft afgelopen maanden extra investeringen toegezegd op het terrein van wonen. Om dak- en thuisloosheid te voorkomen en terug te dringen, is het brede plan van aanpak "*Een (T)huis, een toekomst*" opgesteld waarbij de betrokken partijen zich inzetten voor de realisatie van 10.000 extra woonplekken met passende begeleiding. Ook wordt met de 'Tijdelijke stimulans huisvesting kwetsbare groepen' goede huisvesting voor kwetsbare doelgroepen aangejaagd. Door de coronacrisis is het belang van goede huisvesting voor dak- en thuislozen, mensen met ernstig verward en risicovol gedrag, arbeidsmigranten, en overige spoedzoekers nog groter en noodzakelijker geworden vanwege contactbeperkingen. Bijzondere aandacht is hierbij voor jongeren die de overstap maken van maatschappelijke opvang naar vervolghuisvesting. We richten ons op de volgende versnellingen:

- **Meer ruimte voor lokaal maatwerk.** De commissie Halsema vraagt niet alleen aandacht voor de stapeling van kwetsbaarheden van personen, maar staat ook stil bij de gevolgen van stapeling in wijken. De minister van BZK heeft naar aanleiding van de evaluatie van de Woningwet een voorstel uitgewerkt waarbij corporaties meer ruimte voor lokaal maatwerk krijgen, ook op het gebied van leefbaarheid en het differentiëren van de wijken. De vrije toewijzingsruimte wordt aangepast. Daarbij kunnen gemeenten, corporaties en huurdersorganisaties lokaal afspreken om hun beleid voor de vrije toewijzingsruimte verder toe te spitsen op de woningmarktsituatie in hun gemeente, en daarmee de sociale mix in wijken te vergroten. In dergelijke gevallen kunnen zij gezamenlijk afspreken om de vrije toewijzingsruimte te vergroten naar maximaal 15 procent. Daarnaast wordt het makkelijker gemaakt om bij te dragen aan leefbaarheidsactiviteiten (zoals het aanstellen van een huis/wijkmeesters) en mogen corporaties meer doen om ontmoeting en contact tussen bewoners te ondersteunen.
- **Sneller signaleren betaalachterstanden.** In het kader van schuldenaanpak en het voorkomen van huisuitzettingen, is er met de wijziging van de wet gemeentelijke schuldhulpverlening een plicht voor alle woningbouwcorporaties om vroegtijdig betaalachterstanden te signaleren bij gemeenten. Alle gemeenten moeten huurders vervolgens een aanbod tot schuldhulpverlening doen. Op deze wijze kan eerder worden ingegrepen bij schulden, hulp worden geboden en huisuitzettingen worden voorkomen.
- **Flitsplan kwetsbare groepen:** vanuit de gemeenten wordt een Flitsplan uitgevoerd om wonen voor kwetsbare groepen een flinke impuls te geven in de 16 vernieuwingsgebieden. Een flitsteam van gemeenten, zorgorganisaties, wooncorporaties en zorgverzekeraars gebruiken regelruimte en innovatieve werkwijzen om substantieel woonplekken toe te voegen. Daarnaast worden de tijdelijke opvangmogelijkheden voor kwetsbare mensen

binnen een half jaar vergroot. Gemeenten krijgen zo knelpunten en kansen voor de langere termijn in beeld welke landelijk tot nieuwe inzichten en breed toepasbare oplossingen leiden.

- Indien in de 16 stedelijke vernieuwingsgebieden, gelet op de concentratie en zwaarte van de problematiek in deze gebieden, bij de aanpak van de gevolgen voor corona tegen knelpunten wordt aangelopen, wordt in overleg met het ministerie van Binnenlandse Zaken bezien of deze kunnen worden opgelost.

Kenmerk
1717902-207868-J

4) Multiprobleemhuishoudens

Het Programma Maatwerk Multiprobleemhuishoudens heeft tot doel het verstevigen van de positie van de uitvoerende professional, lokaal en landelijk om inwoners eerder en sneller te helpen. Het gaat onder andere om meer ruimte en ruimere bevoegdheden om maatwerk te kunnen leveren bij complexe multiprobleemsituaties. De mogelijkheden om af te kunnen wijken van wet- en regelgeving en besluiten op te kunnen schorten, worden momenteel onderzocht. Als nuttig en wenselijk worden die mogelijkheden in nieuwe wetgeving opgenomen. Maar het gaat ook om opleiden (kennis van bestaande ruimte in wet- en regelgeving, scholing gericht op multiprobleemaanpak), het wegnemen van onnodige angst voor tuchtrecht, een overbruggingsprocedure als er gesteggeld wordt over wie wat betaalt (in onderzoek) en over het gemeenschappelijke beeld van wat er nodig is voor een multiprobleemaanpak, zoals bijvoorbeeld een stevig vertrouwen in de lokale professional. DUO, CAK, SVB, UWV en CJIB, 17 gemeenten en 5 ministeries (SZW, BZK, VWS, JenV, OCW) denken en werken mee aan de bouwstenen van het programma.

Twee van de bouwstenen van dit programma kunnen versneld worden:

- **De uitrol over meer gemeenten van het Landelijk Escalatie Team (LET)** dat twee functies heeft: Het oplossen van gestagneerde complexe multiprobleemsituaties op landelijk niveau en het domeinoverstijgend (systeem)leren van knelpunten op basis van casuïstiek. Het LET zal hierbij worden ondersteund door een interdepartementaal team dat complexe domein overstijgende uitvoeringsvragen oppakt en oplost. We versterken daarmee de interdepartementale samenwerking, de samenwerking tussen beleid en uitvoering en tussen de bestuurslagen. De werkwijze rondom complexe zorgvragen van VWS dient hierbij als voorbeeld³.
- **Het Landelijk Maatwerkregister** dat bestaat uit contactgegevens van maatwerkspecialisten bij gemeenten en de landelijke (rijks-) uitvoeringsorganisaties. Dit register maakt het mogelijk dat professionals bij urgente complexe multiprobleemsituaties heel snel en met juiste personen kan schakelen voor maatwerkoplossingen en om escalatie te voorkomen. De uitrol van dit register naar meer gemeenten helpt om, vaker dan nu, urgente multiprobleemsituaties beter en sneller op te kunnen lossen. Hiertoe versterken we de interdepartementale samenwerking, t.b.v. van complexe domein overstijgende uitvoeringsvragen, op basis van casuïstiek. De werkwijze rondom complexe zorgvragen van VWS dient hierbij als voorbeeld⁴.

5) Kwetsbare jeugd

³ TK 2019-2020, 34 104, nr. 479

⁴ TK 2019-2020, 34 104, nr. 479

We zetten in op de volgende versnellingen:

- **Onderwijsachterstanden inhalen:** Het kabinet heeft eerder in de coronacrisis al extra middelen (€ 244 miljoen) beschikbaar gesteld voor inhaal en ondersteuningsprogramma's om onderwijsachterstanden en studievertraging zoveel mogelijk te voorkomen. Gemeenten hebben hierbij de rol een integrale aanpak te bevorderen en er voor te zorgen dat ook leerlingen die het meest baat hebben bij de programma's in beeld zijn. Zij worden daarbij ondersteund door de Gelijke Kansen Alliantie (GKA). Een recente inventarisatie door GKA bij 50 al betrokken gemeenten maakt duidelijk dat circa 25 gemeenten behoefte heeft aan capaciteit en expertise om hun rol beter in te vullen. Het GKA gaat deze zomer aan de slag om 25 gemeenten extra te ondersteunen met menskracht in natura.
- **Basis op orde bij jongeren die jeugdhulp verlaten om zo dak- en thuisloosheid te voorkomen:** In twee gemeenten, die nu deelnemen aan de pilots Dak- en thuisloze jongeren, gaat de verbinding worden gelegd met de jeugdhulpinstellingen. Er wordt gekeken welke jongeren 18 worden en de jeugdzorg gaan verlaten en deze jongeren worden niet eerder losgelaten dan dat de zogenaamde 'big 5' (wonen, zorg, inkomens/schulden, school/werk en support) op orde zijn. Op deze manier kan de dak- en thuisloosheid worden voorkomen. De werkzame onderdelen van deze aanpak kunnen dienen als uitgangspunt voor alle gemeenten.

Kenmerk
1717902-207868-J

Tot slot

In deze brief hebben we een samenhangend pakket van versnellingen opgenomen. Deze versnellingen hangen deels met elkaar samen en moeten elkaar versterken. Daarom investeren wij stevig in het bewaken van de samenhang, waarbij rijk en gemeenten nauw met elkaar optrekken. Wij zullen u in het najaar verder informeren over de voortgang.

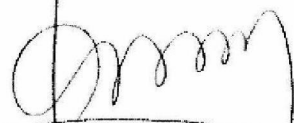
Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

De afzender aanvaardt aansprakelijkheid voor de inhoud van de afzender afgegeven berichten. Het is de afzender's verantwoordelijkheid te zorgen voor de juistheid van de afzender afgegeven berichten. Het is de afzender's verantwoordelijkheid te zorgen voor de juistheid van de afzender afgegeven berichten.

7 JUL 2020 7

Handtekening bewindspersoon

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Rijksoverheid

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Van 1 *	<u>Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties</u>
Van 2	<u>N.v.t.</u>
Mede namens 1	<u>Selecteer</u>
Mede namens 2	<u>N.v.t.</u>
Mede namens 3	<u>N.v.t.</u>
Type voorstel *	<u>Notitie</u>

Aanbieding

Titel *

Titel en inhoud

Plan van aanpak Investeringsagenda bouw en leefomgeving

Inhoud en doelstelling van het voorstel *

In de MCC-19 van 16 juni jf. is aan de minister van BZK gevraagd om namens het kabinet en in samenwerking met IenW, DEF, EZK en LNV te inventariseren welke investeringen op het terrein van de bouw en leefomgeving naar voren gehaald kunnen worden om de economie aan te jagen en te versterken.

Beslipunten:

- Akkoord op de inhoudelijke richting en mandaat voor verdere uitwerking van de Investeringsagenda bouw en leefomgeving door de departementen IenW, LNV, EZK en DEF o.l.v. BZK voor de augustusbesluitvorming.
- Is het criterium dat investeringen dienen te leiden tot economische activiteit in 2021, 2022 en 2023 voldoende, of dient het eveneens aan te sluiten op de invulling van de grote transities in de leefomgeving die de komende jaren moeten worden ingevuld (klimaatadaptatie, circulaire economie, energietransitie, smart mobility) en bij te dragen aan het oplossen van bestaande crises (het stikstofvraagstuk, het woningtekort)?
- Is het investeringsprogramma alleen gericht op het naar voren halen van geplande investeringen waar al budgettaire dekking voor is? Of is het investeringsprogramma ook gericht op het naar voren halen van additionele investeringen waar nog geen budgettaire dekking voor is, en die ook in de beschreven periode gerealiseerd kunnen worden?

Voorgesteld besluit *

Het voorstel te aanvaarden.

Behandeltraject

Datum aanbieding *

03-jul-2020

Kenmerk *

2020-0000028101

Hamerstuk *

Ja   Nee

Voorgaande behandeling *

Ja   Nee

Behandeld door *

Ambtelijke Commissie COVID-19 (ACC-19)

Datum voorgaande behandeling *

02-jul-2020

2 van 2

Aanbiedingsformulier voor MCC-19

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting * Ja Nee
- Gevolgen apparaatsuitgaven * Ja Nee
- Gevolgen voor regeldruk * Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingstoets en effectenanalyse * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering * Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan * Ja Nee N.v.t.
- Verplichting int. verdragen en/of Europese regelgeving * Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten * Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd * Ja Nee N.v.t. in ACC-19
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau * Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS
- Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam *	5.1.2e	
Afdeling *	BZK/DGBRW	BZK/S&OD
Telefoonnummer *	5.1.2e	5.1.2e
E-mailadres *	5.1.2e@minbzk.nl	5.1.2e@minbzk.nl

Oplegger MCC-19 Plan van aanpak Investeringsagenda bouw en fysieke leefomgeving

Onderliggend treft u het plan van aanpak voor het opstellen van een Investeringsagenda voor de Bouw en Leefomgeving, opgesteld door de departementen BZK, I&W, EZK, LNV en Defensie. Dit plan is opgesteld na de opdracht die hiertoe is gegeven in de MCC-19 van 16 juni. Wij vragen u om besluiten te nemen over de scope van de Investeringsagenda, die in de zomerperiode ambtelijk zal worden uitgewerkt. Hieronder vindt u een korte omschrijving van de criteria en de punten waarover een besluit wordt gevraagd.

Criteria

De uitwerking van de Investeringsagenda bouw en fysieke leefomgeving zal in ieder geval uitgaan van de volgende criteria voor maatregelen die onderdeel zijn van het pakket:

- Investerings leiden tot uitgaven in de jaren 2021, 2022 en 2023;
- Investerings leiden tot extra economische activiteit in de jaren 2021, 2022 en 2023;
- Investerings zijn getoetst op uitvoerbaarheid en realisatie.

Naast deze criteria worden nog enkele aanvullende criteria voorgesteld, waarover een besluit wordt gevraagd van de MCC-19:

Discussiepunt 1:

Is het criterium dat investeringen dienen te leiden tot economische activiteit in 2021, 2022 en 2023 voldoende, of dient het eveneens aan te sluiten op de invulling van de grote transities in de leefomgeving die de komende jaren moeten worden ingevuld (klimaatadaptatie, circulaire economie, energietransitie, smart mobility) en bij te dragen aan het oplossen van bestaande crises (het stikstofvraagstuk, het woningtekort)?

Discussiepunt 2:

Is de investeringsagenda alleen gericht op het naar voren halen van geplande investeringen waar al budgettaire dekking voor is? Of is de investeringsagenda ook gericht op het naar voren halen van additionele investeringen waar nog geen budgettaire dekking voor is, en die ook in de beschreven periode gerealiseerd kunnen worden?

→ Het ook in kaart brengen van additionele investeringen die snel naar voren te halen zijn en waar nog geen budgettaire dekking voor is sluit aan bij adviezen van o.a. CPB en DNB, die adviseren om in te zetten op economisch herstel door investeringen het naar voren te halen op het terrein van de bouw en groen herstel.

→ Wanneer bovendien onder discussiepunt 1 wordt gekozen voor het opnemen van het criterium dat investeringen dienen bij te dragen aan de grote transities in de leefomgeving waar Nederland voor staat, biedt dit een kans om stappen te zetten in de benodigde oplossingen en tegelijkertijd substantieel bij te dragen aan economisch herstel.

Proces:

Na bespreking in MCC-19 op 7 juli 2020 zullen de betrokken departementen ten behoeve van de augustusbesluitvorming de Investeringsagenda samenstellen met concrete maatregelen inclusief financiële onderbouwing. In de financiële onderbouwing nemen we ook bredere mogelijkheden voor dekking mee, zoals het groeifonds en Invest-NL. In de analyse zullen we daarbij ondersteuning vragen van PBL en CPB.

Plan van aanpak Investeringsagenda bouw en leefomgeving

1. Beslispunten

- Akkoord op de inhoudelijke richting zoals voorgesteld in onderstaand plan van aanpak.
- Mandaat voor verdere uitwerking van de *Investeringsagenda bouw en leefomgeving* door de departementen IenW, LNV, EZK en DEF o.l.v. BZK voor de augustusbesluitvorming.
- Is het criterium dat investeringen dienen te leiden tot economische activiteit in 2021, 2022 en 2023 voldoende, of dient het eveneens aan te sluiten op de invulling van de grote transities in de leefomgeving die de komende jaren moeten worden ingevuld (klimaatadaptatie, circulaire economie, energietransitie, smart mobility) en bij te dragen aan het oplossen van bestaande crises (het stikstofvraagstuk, het woningtekort)?
- Is de investeringsagenda alleen gericht op het naar voren halen van geplande investeringen waar al budgettaire dekking voor is? Of is de investeringsagenda ook gericht op het naar voren halen van additionele investeringen waar nog geen budgettaire dekking voor is, en die ook in de beschreven periode gerealiseerd kunnen worden?
- Betrekken van CPB en PBL in de uitwerking om effectiviteit van maatregelen te analyseren op de vlakken economische rendabiliteit en bijdrage aan groen herstel.

2. Aanleiding

In de MCC-19 van 16 juni j. is aan de minister van BZK gevraagd om namens het kabinet en in samenwerking met IenW, DEF, EZK en LNV te inventariseren welke investeringen op het terrein van de bouw en leefomgeving naar voren gehaald kunnen worden om de economie aan te jagen en te versterken. Daarbij is benadrukt dat oplossingen voor het stikstofprobleem een noodzakelijke voorwaarde zijn om investeringen in de bouw te kunnen realiseren.

3. Opdracht

Bouwstenen crisisaanpak

De investeringsagenda bouw en leefomgeving is onderdeel van de bredere aanpak om Nederland uit de crisis te helpen en de economische structuur te versterken. De vier bouwstenen van de bredere aanpak zijn:

1. Faciliteren van *herstructurering van de economie* (van werk naar werk);
2. *Groei strategie en groeifonds* om structurele economische groei te verhogen (fonds gericht op R&D, kennis en infrastructuur (als onderdeel van integrale gebiedsontwikkeling));
3. *Naar voren halen van andere geplande investeringen* op het gebied van infrastructuur, woningbouw en klimaat om het economische herstel te bevorderen;
4. *Structurele hervormingen* (o.a. op het terrein van de arbeidsmarkt).

Doel

De *Investeringsagenda bouw en leefomgeving* heeft betrekking op de derde bouwsteen en is erop gericht om Nederland, door te investeren in de fysieke leefomgeving, de crisis uit te bouwen en de economische structuur te versterken. Hiervoor wordt een samenhangend pakket vormgegeven om het economische herstel te bevorderen met investeringen die betrekking hebben op wonen, bereikbaarheid/mobiliteit, energie en natuur.

Daarbij zullen we gebruik maken van bestaande plannen van de verschillende departementen, maar ook voorstellen doen voor additionele investeringen waardoor Nederland sterker uit de crisis kan komen. Met alleen het naar voren halen van reeds geplande investeringen is de crisis niet te keren en wordt geen bijdrage geleverd aan herstel en groei. Meerwaarde van de agenda is het benutten van synergiekansen om zo tot een samenhangende en slagvaardige sectoroverstijgende realisatie te komen. Door de thema's in samenhang te zien, kan verdere uitwerking zich toespitsen op het aanwijzen van een aantal specifieke gebieden waar meerdere opgaven samenkomen. Het als overheid benoemen van gebieden maakt ook dat dit marktpartijen duidelijkheid biedt over waar de prioriteiten liggen. Dit vergroot hun investeringsbereidheid in deze gebieden.

Het doel van de *Investeringsagenda bouw en leefomgeving* is daarom:

- Borgen dat lopende bouwinvesteringen doorgang kunnen vinden;
- Het naar voren halen van geplande investeringen;
- Het naar voren halen van additionele investeringen waar synergie te behalen is;
- Het initiëren van investeringen door andere partijen.

Timing en tijdpad

De timing van de investeringen is van belang: indien verkeerd getimed kunnen investeringen met een anticyclische bedoeling al snel procyclisch uitpakken. Daarom is het van belang rekening te houden met de marktomstandigheden, bijvoorbeeld met eventuele krapte op de arbeidsmarkt en weglek naar hogere prijzen in de bouwsector. Tegelijkertijd laat een conjunctuurcyclus zich moeilijk voorspellen en kennen bouwinvesteringen een behoorlijke doorlooptijd. Daarom wordt in de investeringsagenda bouw en leefomgeving ingezet op het kunnen realiseren van investeringen in de periode 2021-2023, gekoppeld aan de langetermijndoelen en stappen die we zetten om genoemde transitie in werking te zetten: waar willen we staan in 2030?

Samenhang met andere relevante trajecten

De investeringsagenda heeft samenhang met verschillende trajecten die worden uitgewerkt in samenhang met de bouwstenen van de kabinetsaanpak. Er bestaat inhoudelijk samenhang met onder meer de uitwerking van het spoor infrastructuur voor het groeifonds, het programma groen herstel dat verloopt via de MCKE en het doorbouwplan. In de uitwerking van de voorstellen voor het groeifonds wordt ook ingezet op een integrale gebiedsontwikkelingsaanpak (combinatie van infrastructuur en de woningbouwopgave). De uitwerking op bovenstaande lijnen en de voorstellen in het kader van het Groeifonds zal dan ook in samenhang moeten gebeuren.

4. Nederland uit de crisis bouwen*Investeren in noodzakelijke transitie*

In de huidige coronacrisis draagt discretionair begrotingsbeleid effectief bij aan het stabiliseren van de economie. De economische gevolgen van deze crisis zijn te groot en te abrupt om via automatische stabilisatie op te vangen, waardoor extra overheidsuitgaven en -investeringen benodigd zijn. Daarbij ontstaat momentum om transitie, die nodig zijn om Nederland toekomstbestendig te houden, te versnellen. Deze transitie vragen in de eerste plaats een sectoroverstijgende aanpak. Zo vraagt een structurele aanpak van de stikstofproblematiek om robuust natuurherstel en een transitie in de landbouw naar verminderde stikstofuitstoot en verhoogde natuurinclusiviteit, om zo onder meer ruimte voor economische activiteiten te creëren, waaronder de grote woningbouwopgave, het grondgebruik, de mobiliteitsopgave en de energietransitie. Met onder meer de NOVI, structurele aanpak stikstof en het Klimaatpakket zijn die transitie, en wat hiervoor beleidsmatig nodig is, ook benoemd.

Om een gezonde toekomst te bieden aan toekomstige generaties is het van belang om nu te investeren in noodzakelijke transitie. Om private investeringen op de maatschappelijke opgaven te initiëren is het noodzakelijk om niet alleen beheer en onderhoud naar voren te halen en reeds ingeboekte investeringen te versnellen, maar ook om te investeren in de toekomst. Daarmee geven we ook vertrouwen aan markten om nu in te stappen, en zorgen we voor continuïteit bij de invulling van deze cruciale opgaven.

DNB en CPB adviseren het kabinet dan ook om zich te richten op het herstel van de economie door het naar voren halen van investeringen op het terrein van de bouw en groen herstel. Daarnaast adviseren meerdere vooraanstaande nationale en internationale economen aan landen om uit hun schuld te groeien met een actieve groeistrategie. Zij adviseren het doen van (incidentele) investeringen om de potentiële economische groei aan te jagen en noodzakelijke transitie te financieren. De denktank Coronacrisis, geïnitieerd door de SER, heeft op verzoek van het kabinet geadviseerd over de sociaaleconomische aspecten van de coronacrisis. Volgens de denktank maakt de goede macro-economische startpositie met een lage rente investeringen in structureel verdienvermogen en het financieren van de verschillende transitieopgaven mogelijk. De crisis voegt extra urgentie aan het instellen van het groeifonds. Bovendien stelt de denktank dat een extra investeringsimpuls noodzakelijk is.

De drie Nederlandse planbureaus en het RIVM hebben het kabinet in mei jl. geadviseerd een groeistrategie te ontwikkelen gebaseerd op het brede welvaartsbeginsel en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving heeft daar een belangrijke plek in. Het PBL heeft in de policy brief van 2 juli ('Van coronacrisis naar duurzaam herstel') deze strategie voor de fysieke leefomgeving verder geconcretiseerd. PBL benoemt een aantal aspecten die richtinggevend zouden moeten zijn aan het herstelbeleid op dit domein. Leidende principes zijn het bieden van investeringszekerheid aan

partijen door consistentie in beleid (verbinden van korte en lange termijn), een samenhangende aanpak over sectorale dossiers heen (benutten van synergiekansen) en het met elkaar verbinden van economisch herstel- en leefomgevingsbeleid. Een investeringspakket wint fors aan kracht als aan deze principes tegemoet wordt gekomen. Daarnaast constateert het PBL dat landen om ons heen ambitieuze groene herstel pakketten gericht op grote transitie in de leefomgeving hebben gelanceerd.

Economisch belang van investeren in de bouw

De bouw is een essentiële sector om grote transitie te bewerkstelligen. Dat geldt bijvoorbeeld voor het klimaatakkoord, maar ook voor stikstofreductie, de energietransitie, natuurherstel, de schaa sprong in bereikbaarheid en de opgave om 1 miljoen extra woningen te bouwen. Gelijkijdig zorgt de stikstof en PFAS-problematiek voor een grote uitdaging in de bouw. Een drempelwaarde voor de bouw vraagt een versnelling naar emissieloos bouwen. In het eindadvies van het Adviescollege Stikstofproblematiek wordt aangegeven dat de bouwsector tegen voorwaarden aangeeft kansen te zien de uitstoot van stikstof met 80% te verminderen. Deze transitie zal de komende jaren veel vragen van de innovatiekracht in de bouwsector en is een voorwaarde om te zorgen dat Nederland een stevig fundament heeft om de maatschappelijke uitdagingen van de toekomst aan te kunnen.

Investerings in bouw zijn een belangrijke motor voor economische groei. Met investeringen kan enerzijds extra werkgelegenheid worden gecreëerd, waardoor mobiliteit op de arbeidsmarkt kan worden aangejaagd, anderzijds wordt mobiliteit van mensen verbeterd als gebiedsontwikkeling (combinatie wonen, mobiliteit, werken, kwaliteit leefomgeving) wordt versterkt. Ook heeft de bouw een sterk vertrouwenseffect op de economie. Bovendien is de bouwsector laatcyclisch ten aanzien van economische groei: de sector heeft een verdiepend effect op een crisis en een vertragend effect op herstel. Van belang is om hysteresis (permanente of lange-termijnschade) te voorkomen. Tot slot is de bouw, in vergelijking met andere sectoren, minder gevoelig is voor het weglekken van investeringen, dan wel het verplaatsen van economische activiteiten naar het buitenland.

5. Investeringscriteria

In de *Investeringsagenda bouw en leefomgeving* maken we onderscheid tussen reeds geplande sectorale investeringen en het naar voren halen van additionele investeringen waar synergie te behalen is. Naast een indicatie van de budgettaire gevolgen en een toets op de bijdrage aan groen herstel zal de agenda mogelijke beleids- en uitvoeringsmaatregelen in beeld brengen om investeringen van de grond te kunnen krijgen. Immers, lang niet altijd is geld het probleem; belemmeringen kunnen ook op andere terreinen liggen. Voorts is het van belang dat de plannen realistisch en uitvoerbaar zijn in de gestelde tijdshorizon 2021-2023.

Van belang is te markeren dat de sectorstructuren in de fysieke leefomgeving onderling sterk verschillen. Een *one-size-fits-all* aanpak voldoet daarom niet. Bij sommige opgaven is de rijksoverheid primair aan zet, maar voor veel opgaven zijn decentrale overheden, uitvoerende instanties, semi-private en private partijen betrokken. Nadere bestuurlijke en uitvoeringsafspraken zullen voor de gewenste versnelling aan de orde zijn voor de uitvoering van de plannen.

De investeringen worden getoetst aan de vier T's die relevant zijn bij een bestedingsimpuls ten tijde van vraaguitval:

- **Targeted:**
  - De investering leidt tot economisch herstel;
  - Randvoorwaardelijk: de investering draagt bij aan het oplossen van bestaande crises (stikstof, woningtekort);
  - Met de investering kunnen synergiekansen worden benut;
- **Timely & Temporary:**
  - De investering is tijdelijk van aard;
  - De investering leidt tot uitgaven én economische activiteit in 2021, 2022 of 2023;
  - De investering is positief getoetst op uitvoerbaarheid en realisatie.
- **Transformative:**
De investering draagt bij aan herstructurering van de economie:

- o Klimaatadaptatie;
- o Emissiereductie (emissieloos bouwen, natuurherstel);
- o Circulaire economie (hergebruik grondstoffen, kringlooplandbouw);
- o Multimodale smart mobility.

6. Focus

Bovenstaande criteria en tijdpad maken het in de eerste plaats logisch om zo veel mogelijk aan te sluiten/gebruik te maken van bestaande instrumenten en trajecten. Op het terrein van woningbouw/gebiedsontwikkeling/bereikbaarheid, spelen vraagstukken zich voornamelijk af in stedelijke regio's. Het ligt daarmee voor de hand om de investeringen hierop te focussen (aansluiten op Woondealgebieden/ zoekgebieden voor grootschalige verstedelijking uit de NOVI). Daarin lijken met name de volgende sporen relevant:

- Het naar voren halen/verruimen van investeringen gericht op instandhouding, verduurzamen en toekomstbestendig (CO2-neutraal, klimaatadaptief, circulair en slim) maken van infrastructuur en de gebouwde omgeving door bijvoorbeeld RVB, DEF, RWS en ProRail.
- Woningbouwimpuls: naar voren halen/verruimen van bestaande middelen. Huidige aanvragen tonen aan dat er budget effectief naar voren te halen is. Ook biedt aanpassing van de voorwaarden (bijv. kleinere projecten en/of juiste grotere met koppeling aan bereikbaarheid) mogelijkheden voor effectieve verruiming.
- Naar voren halen/verruimen middelen t.b.v. investeringsbesluiten BO's MIRT najaar. Richting de BO's MIRT werken we toe naar aantal belangrijke beslissingen op snijvlak woningbouw-bereikbaarheid. Het Infrafonds en de impuls woningbouw bieden onvoldoende middelen om de bekostiging te dekken. Kan aanleiding zijn om op aanvullend investeringsbudget in te zetten, zeker waar het gaat om meer grootschalige plannen die van invloed zijn op het verdienvermogen van Nederland.

7. Tijdpad en organisatie

Het directeurenoverleg LNV, EZK, IenW, DEF o.l.v. BZK draagt verantwoordelijkheid voor uitwerking van de investeringsagenda.

Data	Gremia	Wat
16 en 23 juni	MCC-19	Opdrachtverlening
2 juli	ACC-19 en vooroverleg BWO	Plan van aanpak
6 juli	BWO (FIN, EZK, SZW, BZK)	Plan van aanpak
7 juli	MCC-19	Plan van aanpak
Juli - medio augustus		Uitwerking investeringsagenda
Augustusbesluitvorming (week 17-21 augustus)	n.n.t.b.	Presenteren van samenhangend pakket

Bijlage: Eerste inventarisatie mogelijke investeringen

Door de beleidsverantwoordelijke departementen voor wonen, bereikbaarheid, natuur, veiligheid en energie/klimaat is een eerste inventarisatie gemaakt van investeringen die passen binnen de opdracht om een samenhangend pakket te presenteren. Er is in het bijzonder gekeken naar investeringen met toekomstwaarde die de verschillende thema's bij elkaar brengen en bijdragen aan versterking van de economische en fysieke structuur. De volgende kansen om thema's aan elkaar te verbinden zijn daarbij in het bijzonder gesignaleerd:

- Natuurherstel en emissiereductie van stikstof vormt regelmatig een noodzakelijke voorwaarde voor verdere voortgang van dergelijke economische activiteiten.
- Woningbouw versnellen biedt kansen voor klimaat en de energietransitie, en vergt vaak gelijktijdig investeringen in oplossingen voor ruimtelijke randvoorwaarden als mobiliteit, energie en natuur.
- Verduurzaming van de gebouwde omgeving incl. maatschappelijk- en Rijks- en Defensievastgoed biedt kansen voor de energietransitie, klimaatopgave en emissiereductie van stikstof.
- Instandhouding, uitbreiding en toekomstbestendige inrichting van het mobiliteitssysteem biedt kansen voor natuur, landelijk gebied klimaatopgave, de energietransitie en woningbouw.
- Energienetwerken en circulaire economie bieden kansen voor natuur (stikstofreductie) en gebouwde omgeving door verbetering van energienetwerk en milieuprestatienormen, geluid en luchtkwaliteit.

In de samenwerking werken de departementen dit verder uit om de synergiekansen optimaliseren.

De voorgestelde investeringen zijn op basis van deze doelen geïnventariseerd en hieronder op hoofdlijnen omschreven. Daarbij is bovendien een inschatting gegeven van de mate waarin een extra stimulant al in de periode 2021-2023 mogelijk is, en welke opties daarna effect sorteren.

Borgen dat lopende bouwinvesteringen doorgang kunnen vinden

- Emissiereductie van stikstof in de bouwsector middels innovatie van het bouwproces en elektrificatie van werk- en voertuigen, zodat stikstofuitstoot daalt ten behoeve van natuur. Dit maakt een drempelwaarde voor woningbouw en infrastructuur mogelijk, waarmee de doorgang van projecten nabij Natura2000 grotendeels geborgd wordt.
Tijdpad: Verduurzaming bouwsector/bouwtransport voor 2030 maakt op korte termijn drempelwaarde en borgen woningbouw voor 2023 mogelijk. Er zijn beperkte middelen beschikbaar om pilots te draaien met nul-emissie mobiele werktuigen. Voor het opschalen van deze pilots tot 2023 is een veelvoud van deze middelen vereist die op dit moment nog niet beschikbaar zijn.
- Emissiereductie (stikstof) ten behoeve van natuur, gekoppeld aan bereikbaarheidsprojecten om te borgen dat deze doorgang kunnen vinden.
Tijdpad: Effectieve maatregelen maken tot 2023 doorgaan mobiliteitsprojecten mogelijk, maar ook voor de periode daarna zijn maatregelen nodig.

Het naar voren halen van geplande investeringen

- Verduurzaming van de gebouwde omgeving door al geplande renovaties en groot onderhoud maatschappelijk- Defensie- en Rijksvastgoed naar voren te halen, en door budgetten voor bestaande innovatieregelingen te vervroegen. Gezien de spreiding van vastgoed over Nederland, zijn er synergiekansen op het gebied van versterking van de sociaal-economische structuur, terugdringen van de stikstofproblematiek en de (regionale) energietransitie.
Tijdpad: Naar voren halen van investeringen is zowel tot 2023 als erna mogelijk.
- Instandhouding en toekomstbestendig maken van het mobiliteitssysteem kan eveneens nog meer naar voren gehaald worden.
Tijdpad: Intensivering en versnelling van geplande uitgaven voor RWS en ProRail is nog voor 2023 mogelijk. Voor RWS geldt in ieder geval: voor 2021 300mln, voor 2022 minimaal 600mln en voor 2023 ook minimaal 600mln. Bij ProRail gaat het om circa 500 mln. in 2022 en circa 500 mln. in 2023. Een deel hiervan is gedekt en extra middelen zijn nodig, inclusief een impuls voor de toekomstbestendige inrichting van de netwerken. Aandachtspunt is uitvoeringskracht RWS en ProRail.

Energienetwerken en circulaire economie door aantal voorinvesteringen te doen zoals opgenomen in ACKE pakket groen herstel Tijdpad: Deze versnelling kan nog voor 2023 gerealiseerd worden.

Het naar voren halen van additionele investeringen

- Natuurherstel aanvullend op projecten waar reeds financiering voor is. Beschikbare financiering dekt niet de volledige lijst van aanvragen die gedaan zijn.
Tijdpad: Afhankelijk van aanvullend beleid om middelen efficiënt weg te zetten bij provincies die regisserende rol hebben, bijv. passende financiële kaders die realistisch zijn.
Emissiereductie door het versnellen van de transitie naar kringlooplandbouw draagt bij aan meer ruimte voor andere ontwikkelingen, zoals woningbouw en bereikbaarheid, maar ook ontwikkeling van het landelijk gebied.
- Woningbouw versnellen kan door als Rijk bij te dragen aan financiering van noodzakelijke investeringen in ruimtelijke voorwaarden (transitie energie, verduurzaming, onrendabele top afdekken binnenstedelijke ontwikkelingen) die niet binnen het project te dekken zijn. Het is Rijk kan dit bovendien koppelen aan regie op de daadwerkelijke realisatie en benodigde investeringen in mobiliteit die hiermee gepaard gaan.
Tijdpad: Wanneer er zicht is op de benodigde (duurzame) bereikbaarheid door toevoegen van woningvoorraad (besluitvorming voltooid) kan het Rijk erop toezien dat de ontwikkeling op korte termijn gestart wordt. Gezien de omvang leiden deze langjarig tot een hogere woningbouwproductie (ca. 10 jaar).
- Verduurzaming van de gebouwde omgeving via een renovatieversneller voor maatschappelijk- en Rijksvastgoed, inclusief Defensievastgoed, middels additionele financiering voor investeringen die nog niet gedekt zijn, en deze te richten op innovatie en kostenreductie zodat de verduurzamingsopgave tot aan 2030 meer betaalbaar en haalbaar wordt.
Tijdpad: Tot 2023 is voor honderden miljoenen aan extra investeringen mogelijk, tot 2030 voor enkele miljarden.
- Uitbreiding van het mobiliteitssysteem voor o.a. fiets, maar ook de overige netwerken is op korte termijn te realiseren. Daarnaast zijn onderdelen van de schaalprong (uit voorstellen groeifonds) naar voren te halen. Denk aan doorontwikkeling van het OV in de Zuidelijke Randstad, waarmee tot 170.000 binnenstedelijke woningen kunnen worden gerealiseerd, en het creëren van logistieke hubs aan de randen van de ZE-zones.
Tijdpad: Vervroegen naar voor 2023 is mogelijk. Voor de nationale netwerken zijn we o.a. afhankelijk van uitvoeringskracht RWS en ProRail, daarnaast veel mogelijk in latere jaren.
- Versneld introduceren smart mobility: data en digitalisering op orde in zowel woondealgebieden, G40 als ook in het goederenvervoer en stadsdistributie. Hierbij zijn private investeringen aan de orde.
Tijdpad: deze versnelling kan voor 2023 gerealiseerd worden, benodigde middelen: €40 tot €120 miljoen.
- Energienetwerken en en circulaire economie maatregelen die vereist zijn om de klimaatopgave en de energietransitie in te vullen zijn met extra middelen te versnellen. Daarnaast versnelde versterking van het energienetwerk, waaronder de laadinfrastructuur.
Tijdpad: Start van investeringen voor 2023 is voor enkele honderden miljoenen mogelijk, en voor hogere bedragen olopend tot miljarden in latere jaren.

Het initiëren van investeringen door andere partijen

- Emissiereductie door het versnellen van de transitie naar kringlooplandbouw vergt ook substantiële investeringen vanuit de sector zelf die met Rijksinzet te versnellen zijn.
- Woningbouw en mobiliteitsmaatregelen versnellen vergt het borgen en van private investeringen van grondeigenaren en projectontwikkelaars, beleggers en corporaties en deze waar mogelijk naar voren halen. Immers vergt gebiedsontwikkeling naast publieke investeringen in ruimtelijke randvoorwaarden ook hoge private investeringen.
Tijdpad: Voor 2023 zijn extra private investeringen van orde grootte honderden miljoenen mogelijk, op de langere termijn tientallen miljarden.
- Verduurzaming van de gebouwde omgeving voor de particuliere voorraad kan eveneens naar voren worden gehaald met inzet van bijvoorbeeld een extra inzet op de renovatieversneller voor de huur- en koopsector.
Tijdpad: Zowel voor als na 2023 is het mogelijk particuliere investeringen te versnellen.

- Energie/klimaatmaatregelen zijn deels gericht op het stimuleren en subsidiëren van aanvullende private investeringen middels een hefboomeffect. Daarnaast: zekerheid bieden aan markt over lange termijnkoers, maakt investeren vanuit de markt aantrekkelijk.
- Tijdpad: De omvang van de additionele private investeringen betreft eveneens honderden miljoenen tot 2023, oplopend tot miljarden in latere jaren.

De selectie van investeringen voor het uiteindelijke pakket zal op basis van de geschetste criteria in samenwerking met Financiën plaatsvinden. De keuzes zijn onderdeel van de augustusbesluitvorming, waarbij ook wordt geborgd dat deze logisch samenhangen met de tweede fase van het doorbouwplan en het programma groen herstel.

Oplegger MCC-19 Plan van aanpak Investeringsagenda bouw en fysieke leefomgeving N.a.v. BWO FIN, EZK, SZW en BZK op 6-7-2020

In de Investeringsagenda bouw en fysieke leefomgeving kan voor besluitvorming in augustus het volgende in kaart worden gebracht:

1. Een inventarisatie van investeringen die naar voren gehaald kunnen worden en die leiden tot uitgaven en economische activiteit in de jaren 2021, 2022 en 2023.
2. Een inventarisatie van niet volledig gedekte investeringen die te realiseren zijn in de gestelde periode 2021, 2022 en 2023 en bijdragen aan economisch herstel en aan het realiseren van grote maatschappelijke opgaven (o.a. stikstofcrisis, woningtekort, energietransitie). Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar mogelijkheden tot cofinanciering door medeoverheden en private partijen.

Beslispunt:

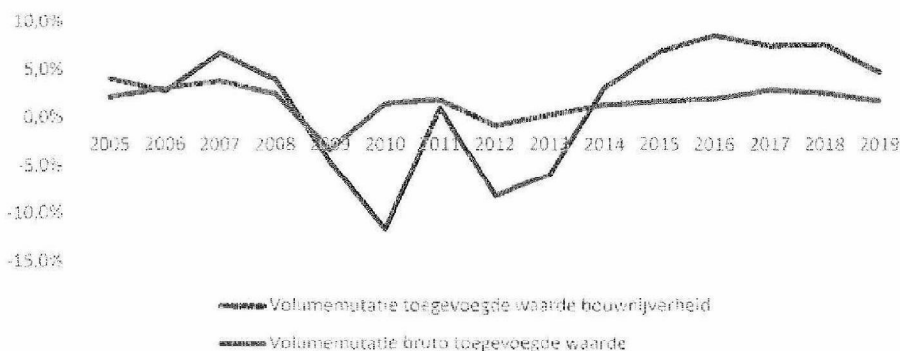
Mandaat voor uitwerking van de Investeringsagenda bouw en leefomgeving voor de augustusbesluitvorming met een concrete financiële tabel. Daarbij is het discussiepunt of er mandaat is om zowel 1 als 2 in kaart te brengen.

NB: niet-begrote of niet-gefinancierde projecten die geen bijdrage leveren aan meerdere van de in het plan van aanpak genoemde criteria, zoals het doen van niet begroot achterstallig onderhoud, worden niet opgenomen.

Waarom ook additionele investeringen:

- Met het naar voren halen van reeds geplande investeringen stellen we de neergang in de bouwnijverheid (woning- utiliteits en gww-bouw) uit (groeipad in de grafiek schuift op naar rechts), waarmee een anticyclische beweging van de volumemutaties wordt beoogd. Zonder het opvullen van de ontstane ruimte met nieuwe investeringen in latere jaren ontstaat door het versnellen van investeringen een (mogelijk diepere) dip aan de achterkant. Moment van dieptepunt bouwcrisis zou zich dan kunnen verplaatsen naar een moment waarop de economie weer opkrabbelt.
- Het naar voren halen van reeds geplande investeringen kan leiden tot knelpunten in de uitvoering. Veel reeds geplande investeringen zijn logisch in de tijd gezet (benodigde uitwerking en besluitvorming, absorptie door de markt).
- Er zijn additionele investeringen die reeds in beeld zijn en waarvoor nu nog geen dekking is, maar die wel versneld in uitvoering gebracht kunnen worden en die bijdragen aan zowel economisch herstel als het realiseren van maatschappelijke opgaven.
- Met additionele investeringen kan zowel een verdieping aan achterkant (na 2023) worden voorkomen, als de groei structureel verhogen (groeipad in de grafiek komt op een hoger niveau te liggen).
- Huidige opgaven op het terrein van bouwnijverheid zijn niet te realiseren zonder oplossingen voor de stikstofcrisis. Ook synergiekansen voor versnelling van woningbouw door het naar voren halen van investeringen in infrastructuur zijn niet te realiseren zonder extra middelen, omdat bestaande middelen vrijwel geheel benodigd zijn voor instandhouding (onderhoud).

Volumemutaties bouwnijverheid en bruto toegevoegde waarde

Bron: CBS

- 7 JULI 2020 8

Handtekening bewindspersoon

Minister van Justitie en Veiligheid

Rijksoverheid

voor MCC-19

Van 1 *

Van 2

Mede namens 1

Mede namens 2

Mede namens 3

Type voorstel *

Aanbieding

Minister van Justitie en Veiligheid

N.v.t.

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

N.v.t.

N.v.t.

Notitie

Titel *

Inhoud en doelstelling van het voorstel *

Titel en inhoud

Dagelijkse monitoring en controle virusverspreiding

Vanuit de MCC-19 is het verzoek gekomen inzichtelijk te maken hoe het besluitvorming verloopt in het geval van een opleving van het coronavirus. In de nota is aangegeven hoe de monitoring en controle van de virusverspreiding loopt. Het betreft hier een eerste versie die verder wordt aangescherpt

Voorgesteld besluit *

Het voorstel te aanvaarden.

Datum aanbieding *

Kenmerk *

Hamerstuk *

Voorgaande behandeling *

Behandeltraject

6-7-2020

NVT

 Ja Nee Ja Nee

2 van 2
Aanbiedingsformulier voor NCC-19

Gevolgen en juridisch kader

- Gevolgen rijksbegroting ¹ Ja Nee
- Gevolgen apparaatuitgaven ¹ Ja Nee
- Gevolgen voor regeldruk ¹ Ja Nee
- Overeenstemming met JenV inzake wetgevingseffecten en effectenanalyse ¹ Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Overeenstemming met JenV inzake fouten- en misbruiksignalering ¹ Ja Nee, met bijlage Nee, zonder bijlage N.v.t.
- Aan EU Notificatie voldaan ¹ Ja Nee N.v.t.
- Verspreiding int. verlagen en/of Europese regelgeving ¹ Ja Nee

Interdepartementale afstemming

- Overeenstemming BZK inzake beoordelingskader financiële/ bestuurlijke consequenties decentrale overheden en/of Caribisch Nederland ¹ Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming Aruba, Curaçao en Sint Maarten ¹ Ja Nee N.v.t.
- Ambtelijk afgestemd Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt op ambtelijk niveau ¹ Ja Nee N.v.t.
- Overeenstemming bereikt met AZ BZK EZK I&W SZW VWS LNV
 BZ Def Fin OCW JenV BH&OS

Omschrijving geschilpunten

Contactpersonen

	Contactpersoon 1	Contactpersoon 2
Naam ¹	5.1.2e	5.1.2e
Afdeling ¹	PSC-19	PSC-19
Telefoonnummer ¹	5.1.2e	5.1.2e
E-mailadres ¹	5.1.2e @minbzk.nl	5.1.2e @minesz.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Aan ACC/MCC-19
Van PSC-19

PSC-19
Ministerie van Justitie en
Veiligheid

Contactpersoon

5.1.2e

T 06 5.1.2e

Datum
1 juli 2020

Samengewerkt met
VWS

nota

Dagelijkse monitoring en controle virusverspreiding

Aanleiding

Vanuit de MCC-19 is het verzoek gekomen inzichtelijk te maken hoe het besluitvorming verloopt in het geval van een opleving van het coronavirus. Hieronder is aangegeven hoe de monitoring en controle van de virusverspreiding op dit moment is georganiseerd. PSC-19, VWS en NCTV werken de komende weken verder aan het draaiboek waarin alle rollen zijn beschreven. In ieder geval zal nader worden doorgewerkt aan:

1. weegcriteria voor de keuze voor een bepaald scenario;
2. handelingsperspectief per scenario;
3. stroomdiagram per scenario (inclusief namen, functie en contactgegevens).

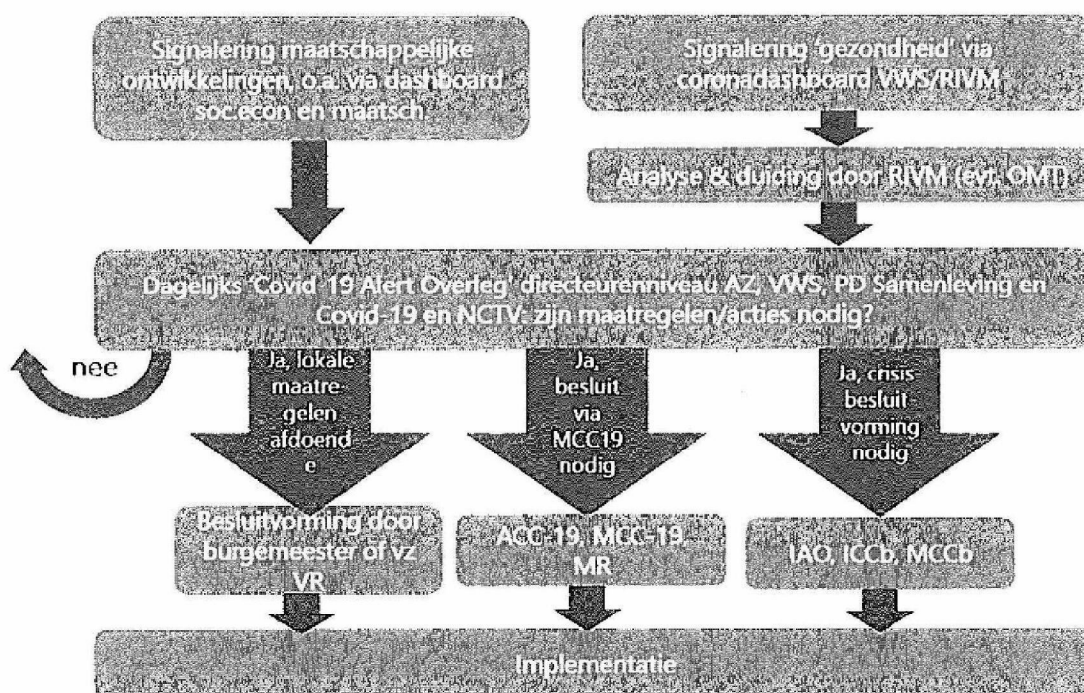
De komende weken worden deze scenario's met alle betrokkenen besproken en geoefend.

Toelichting

- Het dashboard van VWS wordt dagelijks geactualiseerd (RIVM en VWS), het maatschappelijke dashboard van PSC-19 wekelijks. Hiermee wordende epidemiologische en maatschappelijke ontwikkelingen nauwlettend gemonitord. Aanvullend daarop kunnen signalen binnenkomen via bv. GGD, gemeenten, veiligheidsregio's of media.
- Dagelijks Directeurenoverleg 'Covid-19 Alert Overleg' – AZ, PSC-19, VWS en NCTV - hebben dagelijks om 17:00u op directeureniveau overleg over het meeste actuele beeld. Hierin komt iedere dag de vraag aan de orde: zijn er andere of nieuwe maatregelen nodig of is er ergens actie vereist?
- In de bijlage zijn drie scenario's in ontwikkeling voor het instellen of opschalen van maatregelen:
  1. Lokale of regionale maatregelen zijn afdoende → er wordt dan contact gelegd met de desbetreffende veiligheidsregio('s), GGD('en) of gemeente(n) om een vinger aan de pols te houden.
  2. Boven regionale, nationale maatregelen zijn nodig → besluitvorming wordt voorbereid via de bestaande structuur van DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR.

Datum
1 juli 2020
Kenmerk

3. Crisisbesluitvorming is nodig vanwege benodigde snelheid of inzet bijzondere bevoegdheden → besluitvorming verloopt via de crisisstructuur van het IAO, ICCb en MCCb.
- Schematisch gezien, ziet dit er als volgt uit:

Aandachtspunten

- Monitoring, controle en de afweging of maatregelen nodig zijn ligt bij het overleg tussen AZ, PSC-19, VWS en NCTV. De ministeriële verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen vanuit het Rijk ligt, indien deze nodig worden bevonden, bij het vakdepartement.
- Welke maatregelen op lokaal niveau getroffen kunnen worden, wordt nu vastgelegd in een noodverordening en wordt voor de toekomst bepaald door de Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 (indien van kracht).

Draaiboek controle, monitoring en besluitvorming maatregelen Covid-19

In dit draaiboek wordt stap voor stap aangegeven hoe de monitoring en controle van de actuele situatie rond Covid-19 verloopt. In de bijlage zijn vijf mogelijke situaties die aanleiding kunnen geven om maatregelen te treffen beknopt uitgewerkt ter illustratie.

Signalering op kortst mogelijke termijn

1. Dashboard VWS geeft een epidemiologisch beeld van COVID-19 (dagelijkse update). Dashboard PSC-19 geeft een beeld van de sociaal economische en maatschappelijke effecten van maatregelen (wekelijkse update). Een combinatie van beide geeft een actueel beeld waarmee maatregelen overwogen en getroffen kunnen worden.
  - Voor het dashboard VWS gelden deels specifieke signaalwaarden (denk aan IC-opnames, reproductiegetal, etc.).¹ RIVM analyseert dagelijks de data en geeft ten minste 2x per week duiding aan de data vanuit het Responsteam (vaker indien nodig). Indien het Responsteam bij overschrijding van een bepaalde signaalwaarde oordeelt dat het signaal zorgelijk is en overwogen moet worden om maatregelen te nemen, wordt zowel VWS (directie publieke gezondheid) als de directeur van het Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM geïnformeerd. De directeur van het Centrum Infectieziektebestrijding van het RIVM kan besluiten om het OMT bijeen te roepen voor advies. Ook mogelijk dat RIVM, Landelijk Netwerk Acute Zorg (via VWS/directie curatieve zorg) of GGD dit meldt voordat de situatie zichtbaar is op het dashboard.
  - In het begin van de Covid-19 crisis was de detectietermijn voor een uitbraak circa twee weken. Er worden acties ondernomen om deze termijn te reduceren zoals signalering via het rioolwater (ruim 300 RWZI's in Nederland) en de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM in verband met Covid-19 (Kamerstukken 35 479, thans in behandeling bij de Tweede Kamer). Zicht op het werkelijke aantal besmettingen is tevens afhankelijk van de snelheid waarmee mensen met klachten zich melden bij de GGD en laten testen.
2. Er kunnen signalen binnenkomen bij VWS, PSC-19, LOT-C via gemeenten, veiligheidsregio's of media die ertoe kunnen leiden dat maatregelen overwogen moeten worden. PSC-19 heeft daarvoor een centrale postbus (psc19@minjenv.nl). Bij acute gevallen buiten werktijden kunnen de signalen binnenkomen via het NCC (ncc@nctv.minjenv.nl). Als deze signalen binnenkomen wordt er vanuit VWS of PSC-19 direct contact gezocht met de betreffende gemeente, veiligheidsregio, GGD, etc. De verantwoordelijke departementen worden direct en actief geïnformeerd door PSC-19 als signalen binnenkomen via de deelnemers aan het DOC-19.

¹ <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/> hier zijn verschillende signaalwaarden expliciet weergegeven.

Dagelijks directeurenoverleg 'Covid-19 Alert Overleg'

AZ, PSC-19, VWS en NCTV hebben dagelijks om 17:00 uur contact op directeureniveau in het 'Covid-19 Alert Overleg' over het meeste actuele beeld. Hierin komt iedere dag de vraag aan de orde: zijn er andere of nieuwe maatregelen nodig of is er ergens actie vereist?

- Het 'Covid-19 Alert Overleg' is doorontwikkeld op basis van ervaringen in de crisisorganisatie tot heden en beziet dagelijks, ook in het weekend, of het nodig is om maatregelen voor te stellen en in voorbereiding te nemen.
- Voorafgaand aan het 'Covid-19 Alert Overleg' is er op werkvloerniveau onderling contact tussen AZ, PSC-19, VWS (directie Publieke Gezondheid), NCTV. Indien nodig sluit ook het NCC aan.

Indien nieuwe maatregelen nodig, drie mogelijke routes

Indien het 'Covid-19 Alert Overleg' constateert dat maatregelen overwogen moeten worden, dan liggen drie mogelijke scenario's voor.

1. Lokale of regionale maatregelen zijn afdoende → er wordt door directeur PSC-19 contact gelegd met de desbetreffende veiligheidsregio(s) of gemeente(n), en/of VWS met de betrokken (GGD)'en om te informeren naar reeds getroffen maatregelen. Indien nodig zijn telefoonnummers hiervoor beschikbaar via het NCC.
  - De burgemeester/veiligheidsregio kan zelf maatregelen treffen op basis van de Wet publieke gezondheid en de Wet veiligheidsregio's/Gemeentewet. Het gaat hierbij op dit moment om de meeste voor de hand liggende ter bestrijding van het virus zoals het verplicht in quarantaine plaatsen van personen, gebieden en/of winkels sluiten, evenementen verbieden, etc.
  - Indien burgemeester/veiligheidsregio/GGD voldoende maatregelen treft, en nationaal (directeur PSC-19 en directeur Publieke Gezondheid) de inschatting is dat hiermee het (gezondheids-) risico voldoende is ingedamd, blijven de maatregelen decentraal.
  - Directeur Publieke Gezondheid checkt bij het RIVM of de genomen decentrale maatregelen ook naar hun inschatting voldoende zijn.
  - NB. welke maatregelen op gemeentelijk niveau, door burgemeesters, getroffen kunnen worden is deels afhankelijk van de nog te verschijnen Tijdelijke wet maatregelen Covid-19.
  - DG Covid-19 informeert in overleg met VWS, NCTV en AZ de ACC en SG AZ (als secretaris ACC) informeert de MCC. Directeur PSC-19 informeert DOC-19.
2. Bovenregionale of nationale maatregelen zijn nodig → besluitvorming wordt voorbereid via de bestaande structuur van DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR.
  - Het gaat hier om landelijke maatregelen die niet dusdanig snel kunnen of moeten worden getroffen dat meteen een MCCb bij elkaar moet worden geroepen. De maximale doorlooptijd van de ACC-19 naar de MR is 9 dagen; indien nodig kan worden versneld, bijvoorbeeld bij een enkelvoudig besluit met landelijke uitstraling.

- Indien maatregelen worden overwogen, verloopt het proces als volgt: het 'Covid-19 Alert Overleg' constateert dat er een probleem is. DG Covid-19 informeert in overleg met VWS, NCTV en AZ de ACC en SG AZ (als secretaris ACC) informeert de MCC. Directeur PSC-19 informeert DOC-19.
  - De directeur PSC-19 organiseert een DOC-19 en plant voor de besluitvorming in samenwerking met AZ een ACC-19, MCC-19 en MR. VWS maakt indien nodig een OMT/RIVM-uitvraag in afstemming met AZ, en organiseert een BAO.
  - Team advies binnen PSC-19 maakt in afstemming met alle betrokken departementen een integrale afweging (incl. sociaal-economische en maatschappelijke effecten) van de voorgestelde maatregelen voor in DOC-19/ACC-19. Team advies binnen PSC-19 doet daarvoor een uitvraag bij de verantwoordelijke ministeries – hiervoor worden de directeurs in het DOC-19 aangeschreven. De ministeries betrekken bij de voorbereiding hun eigen uitvoeringsorganisaties, sectoren, etc.
  - DG Covid-19 brengt op basis van het OMT/BAO-advies, en in afstemming met ten minste VWS, een voorgesteld besluit in voor de ACC-19. Na afloop van de ACC-19 past PSC-19, in afstemming met ten minste VWS, het voorgenomen besluit aan voor de MCC-19 en daarna voor de MR. Afstemming met decentrale overheden vindt plaats in DOC-19 en ACC-19 en indien nodig MCC-19 (zie proces betrokkenheid decentrale overheden). Daarna vindt uitvoering van besluitvorming plaats conform bestaande verantwoordelijkheidsverdeling. Communicatie via de directie communicatie Covid-19.
  - De ministeriële verantwoordelijkheid voor het treffen van maatregelen vanuit het Rijk blijft, indien deze nodig worden bevonden, bij het vakdepartement.
3. Crisisbesluitvorming is nodig vanwege benodigde snelheid of inzet bijzondere bevoegdheden → de Rijkscrisisstructuur geldt en besluitvorming verloopt via IAO, ICCb en MCCb.
- Het proces verloopt als volgt: in het 'Covid-19 Alert Overleg' wordt geconstateerd dat direct handelen noodzakelijk is en verstrekkende maatregelen worden overwogen. Er kan niet worden gewacht op de MR.
  - DG Covid-19 informeert in overleg met VWS, NCTV en AZ de ACC en SG AZ (als secretaris ACC) informeert de MCC. Directeur PSC-19 informeert DOC-19.
  - De NCTV roept de crisisstructuur bijeen. Dit gebeurt binnen één dag.
  - VWS bereidt een OMT-uitvraag voor. Op verzoek van de NCTV bereidt de PSC-19 besluitvorming voor het IAO, ICCb en MCCb voor, in afstemming met alle betrokken partijen. De NCTV organiseert IAO/ICCb/MCCb. De NCTV zit IAO/ICCb voor. Decentrale overheden kunnen worden uitgenodigd door de NCTV. Na besluitvorming door MCCb vindt uitvoering plaats conform de geldende verantwoordelijkheidsverdeling. Communicatie verloopt via directie communicatie Covid-19.

Vervangingsregeling bewindspersonen zomerreces 2020

De vervangingsregeling voor het zomerreces 2020 is zo vastgesteld dat er op ieder moment in ieder geval een bewindspersoon aanwezig is verantwoordelijk minister voor nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van Covid-19.

Verantwoordelijk minister nieuwe ontwikkelingen t.a.v. Covid-19:

- Minister VWS: 11 juli t/m 17 juli
- Minister J&V: 18 juli t/m 24 juli
- MP: 25 juli t/m 31 juli
- Minister MZ: 1 augustus t/m 9 augustus

Maatregelen in relatie tot wetgeving

Maatregelen ter bestrijding van Covid-19 zullen waarschijnlijk afkomstig zijn met een van de volgende vier wetten

- Wet publieke gezondheid
- Wet veiligheidsregio's
- Wet openbare manifestaties
- Tijdelijke wet maatregelen Covid-19 (indien na de zomer van kracht)

Uitwerking situaties (in de zomer wordt geoefend met verschillende casussen)**Situatie 1: sterke toename van het aantal besmettingen in de provincie Zuid-Holland, verspreiding via een dierentuin (lokale haard, grote bovenregionale uitwaaiering)**

- Toename besmettingen wordt zichtbaar via dashboards VWS en RIVM. Analyse RIVM: brandhaard is een dierentuin in Zuid-Holland.
- 'Covid-19 Alert Overleg' signaleert dit in het dagelijks overleg.
- 'Covid-19 Alert Overleg' besluit dat maatregelen nodig zijn en kiest uit mogelijke vervolgstappen:
  - 1) Decentrale aanpak door burgemeester en/of veiligheidsregio volstaat;
  - 2) Nationale maatregelen via DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR; of
  - 3) Crisisbesluitvorming → IAO, ICCb, MCCb.

Bij keuze voor scenario 2: nationale maatregelen nodig, besluitvorming via ACC-19, MCC-19 en MR.

- DG Covid-19 roept versneld DOC-19 en ACC-19 bijeen, zorgt voor inhoudelijke voorbereiding via PSC-19, VWS en andere betrokken ministeries/organisaties. OMT-advies wordt aangevraagd. Veiligheidsregio's en gemeenten betrokken via DOC-19 en ACC-19.
- Besluitvorming via MCC-19 en MR, mede op basis van input decentrale overheden en OMT-advies.
- Implementatie van maatregelen door verantwoordelijke ministeries/organisaties.
- Monitoring effect maatregelen via dashboards en contact met RIVM.

Situatie 2: massale demonstraties in heel Nederland tegen Covid-19 maatregelen

- Signalen komen binnen bij PSC-19 en VWS via burgemeesters en/of VR, en zijn zichtbaar in dashboard van PSC-19.
- 'Covid-19 Alert Overleg' signaleert dit in het dagelijks overleg.
- 'Covid-19 Alert Overleg' besluit dat maatregelen nodig zijn en kiest uit de drie scenario's:
  - 1) Decentrale aanpak door burgemeester en/of veiligheidsregio volstaat;
  - 2) Nationale maatregelen via DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR; of
  - 3) Crisisbesluitvorming → IAO, ICCb, MCCb.

Bij keuze voor scenario 3: op advies NCTV besluit voorzitter MCCb om crisisbesluitvorming te activeren.

1. De voorzitter MCCb roept op advies van de NCTV (in overleg met DG VWS en DG Covid-19) de ICCb/MCCb bijeen. Voorbereiding ICCb via NCTV, PSC-19, VWS en betrokken ministeries/organisaties. Veiligheidsregio's bijeen in Veiligheidsberaad. OMT-advies aangevraagd.
2. Besluitvorming in MCCb, mede op basis van input Veiligheidsberaad en OMT-advies.
3. Implementatie van maatregelen door betrokken ministeries/organisaties.
4. Monitoring effect maatregelen via dashboards.

Situatie 3: mutatie van het virus/nieuwe informatie over verspreiding virus

- Uit onderzoek RIVM komt naar voren dat verspreiding van het coronavirus vooral via aerosolen gaat.
- RIVM schakelt met VWS en VWS brengt dit signaal in bij het dagelijkse 'Covid-19 Alert Overleg'.
- 'Covid-19 Alert Overleg' besluit dat maatregelen nodig zijn en kiest uit de drie scenario's:
  - 1) Decentrale aanpak door burgemeester en/of veiligheidsregio volstaat;
  - 2) Nationale maatregelen via DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR; of
  - 3) Crisisbesluitvorming → IAO, ICCb, MCCb.

Bij keuze voor scenario 2: nationale maatregelen nodig, besluitvorming via ACC-19, MCC-19 en MR.

- DG Covid-19 roept versneld DOC-19 en ACC-19 bijeen, zorgt voor inhoudelijke voorbereiding via PSC-19, VWS en andere betrokken ministeries/organisaties. OMT-advies wordt aangevraagd. Veiligheidsregio's en gemeenten betrokken via DOC-19 en ACC-19.
- Besluitvorming via MCC-19 en MR, mede op basis van input decentrale overheden en OMT-advies.
- Implementatie van maatregelen door verantwoordelijke ministeries/organisaties.
- Monitoring effect maatregelen via dashboards en contact met RIVM.

Situatie 4: demonstratie met besmettingen (lokale haard, beperkte uitwaaiering)

- RIVM en GGD constateren een beperkte, regionale stijging van het aantal besmettingen 14 dagen na een demonstratie tegen Corona-maatregelen.

- GGD en RIVM weten snel de oorspronkelijke bron van de besmetting te achterhalen. Er volgt een regionale oproep aan iedereen die aanwezig was op de demonstratie om te testen bij de GGD.
- 'Covid-19 Alert Overleg' monitort de situatie vanaf het begin, krijgt het signaal tijdig door vanuit VWS (RIVM/GGD).

Bij keuze voor scenario 1: decentrale aanpak door burgemeester en/of veiligheidsregio

- GGD en RIVM zaten vanaf het begin bovenop een mogelijke verspreiding van het virus.
- Oproep om te testen slaat aan en in de dashboards is geen verdere spreiding van het virus waar te nemen.
- Situatie is onder controle. Hierover blijft overleg tussen VWS en RIVM.

Situatie 5: geleidelijke stijging van het aantal besmettingen over het hele land

- Geleidelijke toename besmettingen wordt zichtbaar via dashboards VWS en RIVM.
- 'Covid-19 Alert Overleg' signaleert dit in het dagelijks overleg.
- 'Covid-19 Alert Overleg' besluit dat maatregelen nodig zijn en kiest uit de drie scenario's:
  - 1) Decentrale aanpak door burgemeester en/of veiligheidsregio volstaat;
  - 2) Nationale maatregelen via DOC-19, ACC-19, MCC-19, MR; of
  - 3) Crisisbesluitvorming → IAO, ICCb, MCCb.

Bij keuze voor scenario 2: nationale maatregelen nodig, besluitvorming via ACC-19, MCC-19 en MR.

- DG Covid-19 roept versneld DOC-19 en ACC-19 bijeen, zorgt voor inhoudelijke voorbereiding via PSC-19, VWS en andere betrokken ministeries/organisaties. OMT-advies wordt aangevraagd. Veiligheidsregio's en gemeenten betrokken via DOC-19 en ACC-19.
- Besluitvorming via MCC-19 en MR, mede op basis van input decentrale overheden en OMT-advies.
- Implementatie van maatregelen door verantwoordelijke ministeries/organisaties.
- Monitoring effect maatregelen via dashboards en contact met RIVM.

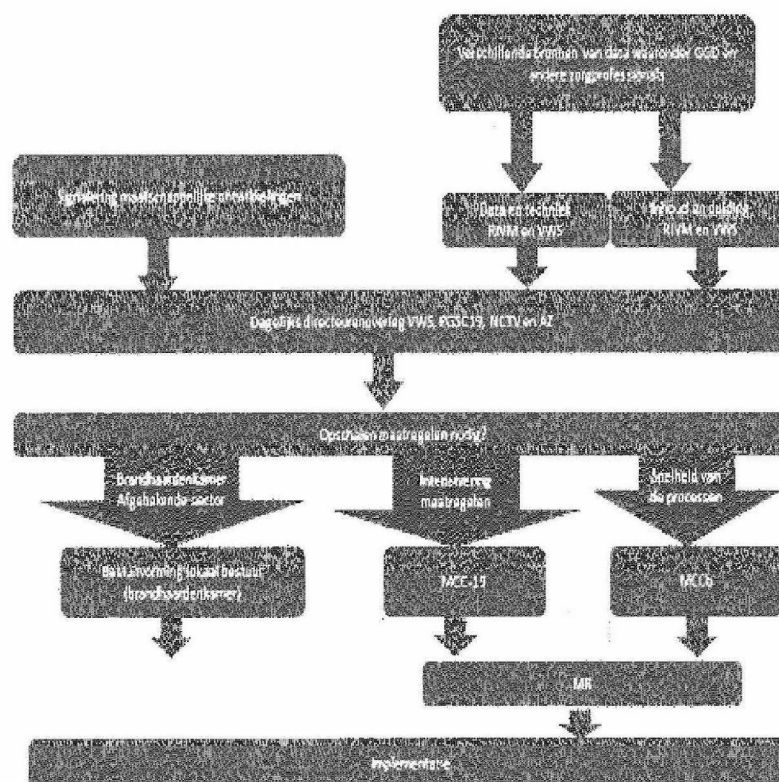
Stappen signaleringsproces

- 1) Signalen beginnen lokaal. GGD'en, of andere zorgprofessionals, vangen signalen op uit hun praktijk en verwerken die in hun databron. Dat kan zijn het aantal positieve testen, opnames in het ziekenhuis of IC registraties. Ook is het mogelijk dat zich bijzondere signalen voordoen.
- 2) VR. GGD'en informeren bij bijzondere signalen de Veiligheidsregio's. Zij kunnen op lokaal niveau maatregelen treffen of waarschuwingen geven om het virus in te dammen.
- 3) LCI. Zorgprofessionals, zoals GGD, informeren en consulteren bij bijzondere signalen en uitbraken de Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI) van het RIVM. De LCI heeft een 24-uurs bereikbaarheidsdienst.
- 4) Internationale meldingen vanuit de WHO en/of EU/ECDC worden gevolgd en door de LCI beoordeeld.
- 5) Zo nodig initieert de LCI opschaling in het Centrum infectieziektebestrijding RIVM. LCI meldt signalen conform het draaiboek infectieziekten en het departementaal handboek crisisbeheersing ook aan de Crisisbeleidsadviseur infectieziekten (VWS) of, DCC VWS (piketdienst). Indien nodig stelt DCC VWS een consignatierapport op. DCC-VWS kan indien nodig de crisisorganisatie binnen VWS binnen 3 uur organiseren.
- 6) Het COVID-19 team binnen het team Epidemiologie en Surveillance van Infectieziekten (EPI) van het RIVM beoordeelt dagelijks, ook in het weekend, alle cijfers. Het RIVM maakt hiervoor gebruik van verschillende bronnen van data. Vanuit de hoofdbron worden dagelijks meerdere open databestanden t.b.v. het dashboard gemaakt. De informatie uit het testbeleid en BCO is cruciaal. Deze cijfers worden vervolgens vrijgegeven en doorgezeten naar VWS t.b.v. het dashboard.
  - a) Twee keer per week komt het COVID-19-Responseteam van het RIVM bijeen om de verschillende signalen vanuit de epidemiologie, diagnostiek en vanuit het veld, in samenhang tot elkaar, diepgaand te bespreken en te duiden.
  - b) Wekelijks is het Signaleringsoverleg Infectieziekten van het RIVM waarin onderling signalen over COVID-19 gedeeld worden.
  - c) Het responsteam geeft een zorgelijk signaal en overwegingen om in te grijpen door aan VWS en de directeur van het Centrum Infectieziektenbestrijding (Cib) van het RIVM geïnformeerd. Hierbij wordt gewogen of een besmetting herleidbaar of omvangrijk is en of er causaliteit is met andere gebeurtenissen.
  - d) De directeur Cib kan besluiten het Outbreak Management Team (OMT) bijeen te roepen. De directeur Cib en/of OMT adviseren de minister vervolgens of en welke maatregelen nodig zijn om het signaal verder te onderzoeken of de bestrijden.
- 7) Ook aan VWS-zijde worden deze cijfers dagelijks cijfermatig beoordeeld, waarna deze worden gepubliceerd in het publiek toegankelijke dashboard.
- 8) Op beleidsmedewerkerniveau is er een RIVM-PG Covid-19 app waarin een LCI medewerker piketdienst heeft. Vanuit VWS zit hierin onder andere de crisisbeleidsadviseur, DCC-VWS en een medewerker van het team dashboard. Wanneer het RIVM een rimpeling in de data in het dashboard verwacht, stelt zij de VWS medewerkers hiervan op de hoogte met een duiding van de data, b.v. in de RIVM-PG Covid-19 app. Vragen over duiding vanuit VWS kunnen hier dus 24/7 gesteld worden en worden dan snel beantwoord.
- 9) Er is dagelijks op directieurniveau een overleg met VWS, ProgrSC19, NCTV en AZ. De informatie uit het dashboard, aangevuld met duiding via RIVM en actualiteiten zoals verwachte demonstraties en andere maatschappelijke ontwikkelingen worden besproken en gewogen. De signaalwaarden in het dashboard zijn hierbij behulpzaam.
- 10) Opmerkelijke zaken en trends worden via de DG volksgezondheid aan de minister VWS gerapporteerd. Dat kan aanleiding zijn om verdiepende vragen te stellen aan het RIVM.

*Beleidsadviseurs: nots → maatregelen
rapportage*

- 11) Dit signaal wordt door de DG volksgezondheid op DG niveau besproken met de DG's van PSC19, NCTV en AZ.
- 12) Afhankelijk van de situatie brengen zij via de minister van VWS dit signaal in via de MCCB-19. Indien er sprake is van een nieuwe crisissituatie, kan de voorzitter van de MCCB (de minister-president) na advies van de NCTV een MCCB bijeenroepen waar besluitvorming plaatsvindt over eventueel nieuw te nemen maatregelen.
- De aanpak staat in bijgevoegd schema en is afhankelijk van:
- Een afgebakende sector (brandhaardenkamer) of geïsoleerd voorval: VWS en VR
  - Intensiteit en ingrijpendheid van het OMT/RIVM advies: VWS en PSC19 via MCC
  - Omvangrijk en gewenste snelheid in acteren : VWS en NCTV via MCCB

Bijlage Proces (vroeg)signalering

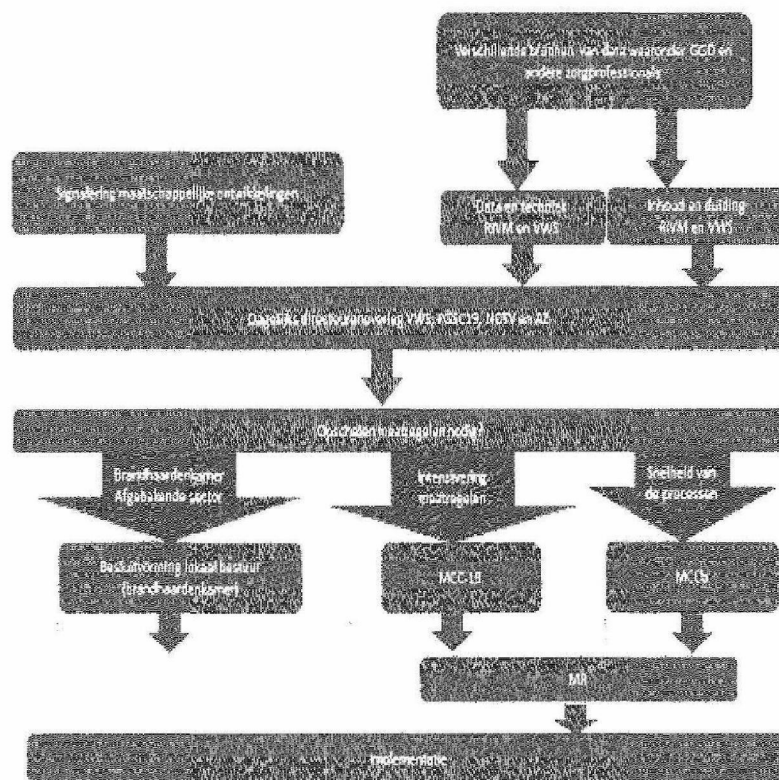
Figuur 1. Besluitvormingsproces over opschaling maatregelen

Stappen signaleringsproces

- 1) Signalen beginnen lokaal. GGD'en, of andere zorgprofessionals, vangen signalen op uit hun praktijk en verwerken die in hun databron. Dat kan zijn het aantal positieve testen, opnames in het ziekenhuis of IC registraties. Ook is het mogelijk dat zich bijzondere signalen voordoen.
- 2) VR. GGD'en informeren bij bijzondere signalen de Veiligheidsregio's. Zij kunnen op lokaal niveau maatregelen treffen of waarschuwingen geven om het virus in te dammen.
- 3) LCI. Zorgprofessionals, zoals GGD, informeren en consulteren bij bijzondere signalen en uitbraken de Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI) van het RIVM. De LCI heeft een 24-uurs bereikbaarheidsdienst.
- 4) Internationale meldingen vanuit de WHO en/of EU/ECDC worden gevolgd en door de LCI beoordeeld.
- 5) Zo nodig initieert de LCI opschaling in het Centrum infectieziektebestrijding RIVM. LCI meldt signalen conform het draaiboek infectieziekten en het departementaal handboek crisisbeheersing ook aan de Crisisbeleidsadviseur infectieziekten (VWS) of, DCC VWS (piketdienst). Indien nodig stelt DCC VWS een consignatierapport op. DCC-VWS kan indien nodig de crisisorganisatie binnen VWS binnen 3 uur organiseren.
- 6) Het COVID-19 team binnen het team Epidemiologie en Surveillance van Infectieziekten (EPI) van het RIVM beoordeelt dagelijks, ook in het weekend, alle cijfers. Het RIVM maakt hiervoor gebruik van verschillende bronnen van data. Vanuit de hoofdbron worden dagelijks meerdere open databestanden t.b.v. het dashboard gemaakt. De informatie uit het testbeleid en BCO is cruciaal. Deze cijfers worden vervolgens vrijgegeven en doorgezet naar VWS t.b.v. het dashboard.
  - a) Twee keer per week komt het COVID-19-Responseteam van het RIVM bijeen om de verschillende signalen vanuit de epidemiologie, diagnostiek en vanuit het veld, in samenhang tot elkaar, diepgaand te bespreken en te duiden.
  - b) Wekelijks is het Signaleringsoverleg Infectieziekten van het RIVM waarin onderling signalen over COVID-19 gedeeld worden.
  - c) Het responsteam geeft een zorgelijk signaal en overwegingen om in te grijpen door aan VWS en de directeur van het Centrum Infectieziektenbestrijding (Cib) van het RIVM geïnformeerd. Hierbij wordt gewogen of een besmetting herleidbaar of omvangrijk is en of er causaliteit is met andere gebeurtenissen.
  - d) De directeur Cib kan besluiten het Outbreak Management Team (OMT) bijeen te roepen. De directeur Cib en/of OMT adviseren de minister vervolgens of en welke maatregelen nodig zijn om het signaal verder te onderzoeken of de bestrijden.
- 7) Ook aan VWS-zijde worden deze cijfers dagelijks cijfermatig beoordeeld, waarna deze worden gepubliceerd in het publiek toegankelijke dashboard.
- 8) Op beleidsmedewerkerniveau is er een RIVM-PG Covid-19 app waarin een LCI medewerker piketdienst heeft. Vanuit VWS zit hierin onder andere de crisisbeleidsadviseur, DCC-VWS en een medewerker van het team dashboard. Wanneer het RIVM een rimpeling in de data in het dashboard verwacht, stelt zij de VWS medewerkers hiervan op de hoogte met een duiding van de data, b.v. in de RIVM-PG Covid-19 app. Vragen over duiding vanuit VWS kunnen hier dus 24/7 gesteld worden en worden dan snel beantwoord.
- 9) Er is dagelijks op directorenniveau een overleg met VWS, ProgrSC19, NCTV en AZ. De informatie uit het dashboard, aangevuld met duiding via RIVM en actualiteiten zoals verwachte demonstraties en andere maatschappelijke ontwikkelingen worden besproken en gewogen. De signaalwaarden in het dashboard zijn hierbij behulpzaam.
- 10) Opmerkelijke zaken en trends worden via de DG volksgezondheid aan de minister VWS gerapporteerd. Dat kan aanleiding zijn om verdiepende vragen te stellen aan het RIVM.

- 11) Dit signaal wordt door de DG volksgezondheid op DG niveau besproken met de DG's van PSC19, NCTV en AZ.
- 12) Afhankelijk van de situatie brengen zij via de minister van VWS dit signaal in via de MCC-19. Indien er sprake is van een nieuwe crisissituatie, kan de voorzitter van de MCCB (de minister-president) na advies van de NCTV een MCCB bijeenroepen waar besluitvorming plaatsvindt over eventueel nieuw te nemen maatregelen.
- De aanpak staat in bijgevoegd schema en is afhankelijk van:
- Een afgebakende sector (brandhaardenkamer) of geïsoleerd voorval: VWS en VR
  - Intensiteit en ingrijpendheid van het OMT/RIVM advies: VWS en PSC19 via MCC
  - Omvangrijk en gewenste snelheid in acteren : VWS en NCTV via MCCB

Bijlage Proces (vroeg)signalering

Figuur 1. Besluitvormingsproces over opschaling maatregelen

**Besluitvormingsproces
opschalen maatregelen
Covid-19**

---

3 stappen aanpak

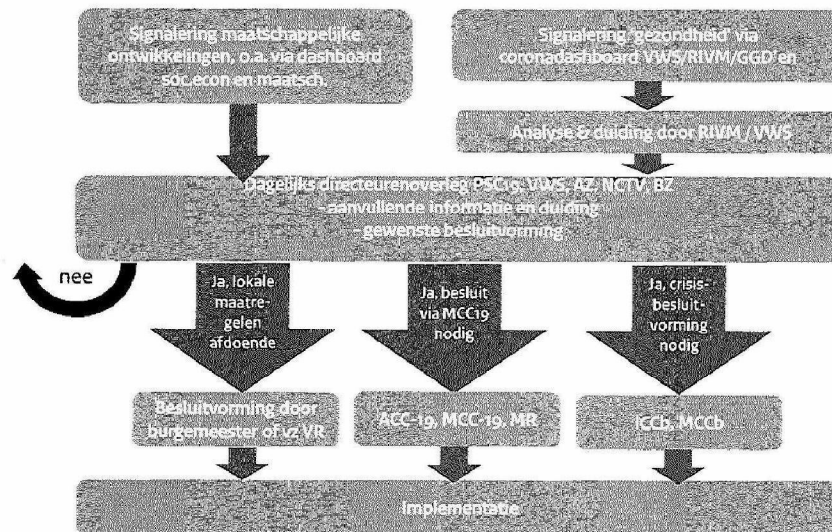

- **1 Signalering besmetting**
  - door GGD of zorgaanbieder zoals, verpleeghuis of ziekenhuis
  - melding in databron, als A-ziekte
  - bijzonderheden melding aan RIVM (LCI)
  - of, signalen GGD rechtstreeks aan VWS

- **2 Analyse, op verspreiding/afbakening, ingrijpendheid, gewenste snelheid**
  - door RIVM op databronnen
  - na specifieke melding GGD of zorgaanbieder bij RIVM
  - VWS en PSC19 op trends en uitschieters
  - doorlopend bijhouden dashboard: epidemiologische en maatschappelijke ontwikkelingen
  - dagelijks directeurenoverleg VWS, PSC19, NCTV, AZ

- **3 Besluitvorming, drie niveaus:**
  1. Lokale / regionale maatregelen zijn gaande/afdoende → contact met VR/burgemeester.
  2. Bovenregionale / nationale besluiten nodig, besluitvorming via ACC-19, MCC-19, MR.
  3. Crisisbesluitvorming nodig ivm benodigde snelheid of voor inzet bijzondere bevoegdheden, besluitvorming via ICCb, MCCb.

Nationale besluitvorming opschaling maatregelen

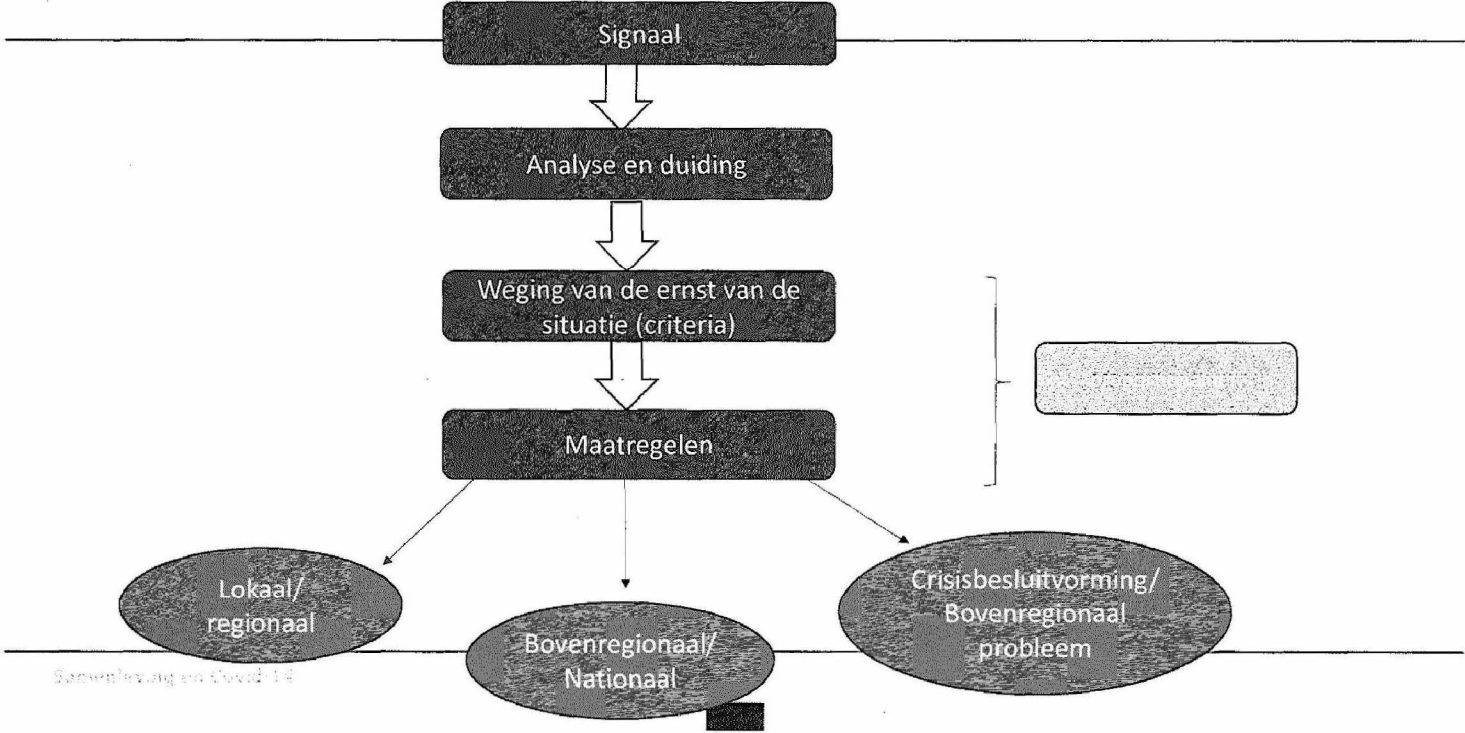
Draaiboek opschaling

- Uitwerking in draaiboek PSC19 in scenario's
  - Is het te isoleren tot een beperkte groep (brandhaardenkamer)
  - Kennis van besmettingsmoment, -wijze, en -bron
  - Bovenregionaal
  - Specifieke bevoegdheden nodig
  - Ingrijpendheid beheersingsmaatregel
  - Snelheid van gewenst ingrijpen

Stappen om te komen tot maatregelen

afstemming veiligheidsregio - Rijk

- Juridische bevoegdheid VR
  - Zelfstandige bevoegdheid tot het nemen van maatregelen ogv WPG
  - Indien burger zich niet aan maatregelen houdt mag VR op basis van onze aanwijzing en de vertaling in de noodverordening
    - > locaties sluiten
    - > beperken of beëindigen openbaar vervoer
  - Dit is het geval vanwege "directe" handhaving ivm spoedeisend karakter
- Bestuurlijke afstemming VR-Rijk
  - Afspraken met veiligheidsberaad en VR dat regels zoveel mogelijk uniform worden uitgevoerd
  - Voorbeeld: VR's maken een landelijk afwegingskader voor evenementen-vergunningverlening
  - Wekelijks directeurenoverleg DOC waarin vertegenwoordiger VR
  - Wekelijks overleg met directeuren VR, door PSC19 en NCTV.

Casuïstiek 1 van afgelopen weken

- Twello viswerkingsbedrijf:
  - 33 mdw positief getest op 350 mdw. Zijn er 43 geworden.
  - Gemeld door RIVM aan VWS. Signaal: regionale aanpak volstaat
  - Beperkte groep, arbeidsmigranten.
  - GGD doet verder onderzoek en neemt maatregelen (BCO + quarantaine + nabellen).
  - VR verscherpt toezicht op bedrijf ism Inspectie SZW. Plan van aanpak opgesteld ism het bedrijf. Monitoring situatie.
- Gooi en vechtstreek, in 1 hechte familie (Huizen en Hilversum)
  - 23 besmettingen, BCO opgestart door GGD
  - Stijging werd opgepikt uit dashboard VWS.
  - Navraag gedaan bij RIVM en vervolgens GGD.
  - Bleek een cluster te zijn, dus regionaal onder controle via testen en BCO.

Casuïstiek 2 van afgelopen weken

- Slachthuis Groenlo (20 mei) VION
  - Signaal via NVWA medewerkers
  - Navraag bij RIVM en GGD vanuit VWS
  - BCO liep al, steekproef geïnitieerd
  - Daarna alle 657 mdw getest. 147 positief getest (22%)
  - Positieve mdw werkten in de koude ruimtes.
  - VR heeft beheersmaatregelen opgelegd. Sluiting tot 5 juli 2020.
  - Isolatie opgelegd aan besmette mdw en quarantaine voor nauwe contacten
  - Gebiedsverbod voor alle mdw opgelegd
  - Inspectie SZW, NVWA en bedrijf hebben PvA gemaakt. Protocollen voor slachthuizen opgesteld.
  - Op deze basis is er landelijk beleid gemaakt voor aanpak.
  - Inmiddels leeft VION die protocollen stipt na
- Verpleeghuis Maassluis Tweemaster
  - 35 besmettingen vastgesteld, door GGD
  - GGD heeft iedereen getest
  - Bezoekersregeling is opgeschort
  - Alle vrijwilligers, personeel, bewoners zijn preventief getest
  - Reden tot vervolgonderzoek naar ventilatiesysteem vanwege uitbraak explosie, op advies van interne OMT van verpleeghuis. Onderzoek loopt.

